

En kommune kan også »træde i karakter«

Af Finn Brunse

Udtrykket »at træde i karakter« anvendes oftest når en person fremstår markant, med et synspunkt, en holdning eller en bestemt fremtræden. Men som jeg antyder i overskriften mener jeg også det kan forekomme i en kommune. Året 2000 har i Tommerup Kommune budt på så mange markante initiativer og aktiviteter, at det er sådan jeg ser det.

Dels mener jeg, at årtusindarrangementerne samlet set var en flot manifestation både kunstnerisk og organisatorisk.

Tommerup Hallen var en aften i februar omdannet til »Royal Albert Hall«, og dermed blev rammen om nytårskoncerten, som trak et stort publikum til en god aften og oplevelse, hvor det i et godt samarbejde mellem Lions Tommerup, Menighedsrådene, Erik Hammerbak og Tommerup Kommune lykkedes – ikke mindst pga. Erik Hammerbaks entusiasme – at få solisten Edith Guillaume, Slesviske Fodregiments Musikkorps og Tommerup Koret til at gå op i en højere enhed.

I maj havde vi »kongeligt besøg« med opførelsen af »Svend, Knud og Valdemar«, og som optakt til dette skue var der en »gøglervogn« rundt i alle byområder. Stykket blev opført i markedsteltet som var centrum for det store fælles markedsinitiativ mellem handelsstandsforeningerne i Tommerup og Tommerup St. samt Erhvervsrådet. Amatørteaterinteresserede og Forsamlingshuse sørgede for at forestillingen blev afviklet med fynd og klem. Sponsorere sørgede for stort morgenbord

med duft af kaffe og friske rundstykker tilsat blide morgenfriske toner fra seniorkoret. Senere sild og brød i lange baner, alt imens forskellige Bands fra Musikskolen gav den hele armen, og lidt af skulderen med. Også ved den lejlighed havde vi gæster udefra. Et stort rytmisk kor »Vrijuit Zingen« fra vor venskabs kulturlandsby Wijk ann Zee i Holland var gæster hos vores lokale kor »13 rigtige«, som både eftermiddag og aften fyldte teltet med liv og glade sange. Endda afsyngelse af »Om lidt er kaffen klar« i fællesskab. Og naturligvis var der også festfyrværkeri.

Jeg vil gerne under ét rette en stor tak til foreninger, handelsliv, virksomheder, enkeltpersoner, Erhvervsråd, kommunale medarbejdere, Menighedsråd samt medlemmer af kommunalbestyrelsen for idérigdom, knofedt, samarbejdsvilje og sponsorater. Alt sammen medvirkende årsag til, at Tommerup kommune på festlig, folkelig og værdig vis, som nævnt i det til året fremstillede logo, kunne springe ind i det næste årtusind.

Jeg vil bestemt også henregne hele arbejdet omkring Bystævnegalaxen i Nårup og indvielsen i august til en af de store markeringer i Tommerup Kommune.

Jeg er ikke i tvivl om, at det initiativ og det store samarbejde, der har været omkring etableringen giver Nårup mere end selve pladsen med den helt unikke udformning og anvendelse. Bl.a. derfor blev Nårup indstillet til Årets Landsby, og holdt i den forbindelse et flot Åben Landsby arrangement henover en week-end med bl.a. åbent hus i lokale virksomheder og attraktioner.

Også på anden vis har vi været i focus, idet ikke mindre end to organisationer afholdt landslejr/stævner i Tommerup Kommune. Dels Børne- og ungeorganisationen DUI-Leg og Virke, som holdt deres Jubilej på »Port Arthur« 8. til 16. juli, hvor 450 børn og deres voksne havde deres base. Dels en international Beagle camp i perioden, ligeledes i juli måned, med titlen Eurocamp Tommerup St., hvor deltagere fra mange lande, bl.a. fra Australien luftede deres store interesse for Beaglen på sportspladsen ved Tommerup Boldklub. Et stort arrangement, hvor den lokale Beagle-klub var tovholder, ligesom medlemmer fra Tommerup Boldklub var engageret før, under og efter lejren.

Det er min opfattelse, at deltagerne fik et godt indtryk af Tommerup Kommune, med den good-will det kan give på forskellig vis. Good-will og god service var også nøgleord i forbindelse med de drøftelser, der har været med og mellem handelsstandsforeningerne om detailhandlen – og især dens fremtid. Udgangspunktet var en af Fyns Amt udarbejdet detailhandelsanalyse for bl.a. Tommerup Kommune. Det jeg ser som noget af konklusionen for det videre arbejde for styrkelse af den lokale detailhandel, er dels samarbejde byområderne imellem, fortsættelse af dialogen mellem handelsstandsforeningerne og Kommunen, samt fortsættelse af arbejdet med at gøre det til en god serviceoplevelse at handle lokalt. Den nærhed, det tillidsforhold vi har lokalt, er detailhandlens stærkeste side, dér ligger væksten, sammen med

god kvalitet og fornuftige priser, samt et godt miljø.

Godt miljø var i øvrigt årsagen til, at vores store lokale virksomhed Elektrolux/Nyborg, efter indstilling fra Tommerup Erhvervsråd og Tommerup Kommune fik tildelt Fyns Amts miljøpris 2000. Det var naturligvis også en stor glæde for indstillerne at medvirke til markeringen af den hæder, der helt velfortjent blev tildelt en Tommerup virksomhed.

Godt miljø er som bekendt mange ting, bl.a. et af Kommunens overordnede mål. Bymiljøet i Tommerup St. har været under lup og kreativ bearbejdning af en gruppe studerende fra Ingeniørhøjskolen, Odense Teknikum og Designskolen Kolding. Mange spændende forslag blev det til, som dels blev vist ved en udstilling på Rådhuset, og dels ved Torvedagen. Det, som også gør forslagene spændende, er også den sammenhæng, der er til de forslag, der er lavet af den lokale Trafikgruppe, som stadig danner udgangspunkt for bymiljø- og trafiksikkerheds overvejelserne i Tommerup St. Arbejdet kommer til at indgå i en landsammenhæng, idet Tommerup Kommune sammen med 20 andre kommuner er udpeget af Boligministeriet til et lands- og byplanprojekt under titlen Byplanstafetten.

Der vil i de næste år ske meget på trafikområdet, bl.a. det store vejoplægningsarbejde i Verringe, som både en lokal arbejdsgruppe samt kommunen har været involveret i planlægningen af. Intentionen er dels, at Verringe bliver mere sikker for de »bløde trafikanter«, samt at der sker en tiltrængt renovering.

Bybilledet vil også ændre sig som følge af de store investeringer, der foretages på ældre/plejeboligområdet. Både Hørvangen i Tommerup og Kildevangen i Verringe vil være fuldt udbyggede og renoverede, når vi når til sommeren 2001, med den store fornyelse og forbedring det giver beboere, pårørende og medarbejdere. Der vil også være helt nye muligheder

når aktivitetsdelen på Hørvangen tages i brug. Den store interesse, der har været fra ældreorganisationerne, siger mig, at de bygninger bliver rammen om liv og glade dage, som vil betyde meget både for ældre og pensionister og kommunens højt prioriterede mål om forebyggelse.

Skolerne får også, med den vedtagne helhedsplan, en ordentlig tur over de næste 3 år.

Kreativiteten på skolerne har været stor i idéfasen, og jeg føler mig overbevist om, at den mulighed, der er givet lokalt, for medbestemmelse til skolerne og skolebestyrelserne, vil få kreativiteten til at blomstre inden for de rammer, der er givet. Med de beslutninger og det perspektiv bygningsmæssigt, aktivitetsmæssigt og pædagogisk mener jeg afgjort, at vi kan tale om at træde i karakter.

Tommerup Kommune har på forskellig vis deltaget i et af Kommunernes Landsforening igangsat demokratiprojekt under titlen: Kommunerne i fremtiden. Drøftelserne har omfattet samarbejde mellem kommuner, kvalitet, kommunestrukturer, men også rollen som kommunalpolitikker

samt borger/brugerrollen. Jeg opfatter det som vigtigt, at vi bevarer helheden i de ydelser og den velfærd, som kommunen på borgernes vegne er hovedansvarlig for at levere. Det betyder, at vi som politikere og borgere ser os selv i et fællesskab – en kommune – hvor vi i højere grad er medejere end blot forbrugere. Det betyder, at vi ganske vist er forbrugere, men vel at mærke forbrugere af en ydelse, som vi selv har haft indflydelse på og selv har betalt, direkte eller indirekte.

Når service skal ses i en helhed, og ikke blot ud fra det aktuelle behov, bliver der ofte brug for at prioritere. En politiker må da tilkendegive sin holdning, og ud fra en samarbejdsbetragtning medvirke til at finde en løsning. Vi skal – efter min mening – i den proces ikke være bange for kvalificeret uenighed. Holdninger må gerne tilkendegives; form og indhold diskuteres. Det er en del af demokratiet og nødvendigt for at fastholde den politiske interesse.

Mange borgere interesserer sig for politik, men melder sig ikke ind i et politisk parti, er måske i højere grad politisk interesserede forbrugere, hvilket er godt for engagementet og demokratiet, når blot borgeropfattelsen og helhedsvurderingen er med.

Dette og en lang række af lokalpolitiske emner bliver der lejlighed til og behov for at diskutere, når vi nærmer os kommunervalget i november 2001. Jeg vil takke den nuværende kommunalbestyrelse for samarbejdet og den kvalificerede uenighed. Det har bragt os langt. Vi har truffet beslutninger, der er med til at fremtidssikre og forny Tommerup Kommune på væsentlige områder.

Jeg vil også på kommunalbestyrelsens vegne takke alle medarbejdere og samarbejdspartnere, som har medvirket til at få Tommerup Kommune til at træde i karakter – springe ind i det næste årtusind.

Jeg vil personligt takke for mange samarbejdsrelationer og gode oplevelser – ikke mindst i forbindelse med min fødselsdag – tak for det!

Rør blot ikke ved vor gamle jul!

Af sognepræst Svend Faarvang

Der er mange måder at holde jul på. Men fælles for os alle er det vel, at vi gerne vil opleve »vor gode gamle jul« som en tid med glæde og fællesskab og gode traditioner, som gør, at der tændes lys midt i vinterens mørke. Det skrev jeg sidste år ved juletid et digt om:

Der er langt fra Tommerup til Betlehem!
Føler vi os egentlig overhovedet som dem,
der julenat til stalden kom,
– og som julens fortælling beretter om.
De var hyrder og mænd så vise,
som kom for barnet at finde og prise,
og fælles for dem, der til Betlehem skulle,
var at de leved' alle i mørke og kulde.
Er det så også vor situation?
Ja, er der efterhånden rigtig no'en,
der ikke har mærket »velfærdsarmen«?
Nej, her er vel alle inde i varmen...?
Dog kulde eller varme, mørke eller lys,
den virkelighed, som er hvert lands
og hver bys,
det hele det hører den verden til,
som Gud har skabt, og som han frelse vil.
Og derfor de dengang til Betlehem kom

for at se den nyfødte konge, som
blev født af en jomfru, der sad i løn...
– og dog var han Himlens kongesøn.
Hvor er der dog mange,
vi slet ikke ænser,
for vi sætter skel, og vi trækker grænser.
Men hyrdernes flok og vismænd fra øst
fik lært, at med Gud er alt grænseløst:
både glæden og nåden og lyset og freden
og troen og håbet og kærligheden.
Så »Tommerupper«
– eller »Betlehemmer«,
vi skal alle passe på, at vi ikke glemmer,
at med barnet i krybben
kom glæden til jord
– til alle! Og glæden skal være stor!
Så lad os da glemme vort juleræs
og sukkersød hygge og julekræs
og prøve at finde til glæden frem,
glæden fra barnet i Betlehem.
»I dag er der født jer en frelser«,
genlød det,
og stjernen den lyste, og derfor betød det,
at ingen sku' leve i mørke mer',
– hverken dernede i Betlehem – eller her.
Fred til alle med Guds velbehag!
Guds kærlighed fødtes
og kom klart for en dag.

Så hvad enten vi oplever mørke og kulde
eller er af jule-forventninger fulde,
så brød glæden i Betlehem løs,
og Guds kærlighed er grænseløs.
Det er der, vi kan hente juleglæden
og -kraften
og få en rigtig glædelig juleaften.

Ovre i Montreal i Canada er der en meget
stor kirke, der ligger på en bakketop. Man
tager faktisk en rullende trappe for at
komme op til selve kirken, som er utrolig
stor og imponerende. Men jeg må nu
indrømme, at jeg foretrækker vore noget
mindre danske landsbykirker, hvor der
jo bl.a. altid er fuldt hus og en helt særlig
dejlig stemning juleaften.

Men der var noget andet i kirken derovre
i Montreal, som jeg syntes var spændende.
Og det var en stor udstilling i en sal under
selve kirkerummet – af julekrybber fra hele
verden. Der var også en enkelt meget fin en
fra Danmark. Julekrybber er jo billeder eller
figurer, der handler om det, der skete i stal-
den uden for Betlehem den første julenat.
Og en af de mange fine julekrybber derovre
i Montreal gjorde et særligt indtryk på
mig. Det var en meget stor julekrybbe.

Hver ny jul, når vi voksne møder børnenes smittende glæde omkring det gamle træ, blomstrer ordene: »Det smukkeste juletræ er det, der hver juleaften spejler sig i dine øjne«, op fra det underbevidste. Tegningen her er fra Harper's Weekly, december 1858. Titlen er »The Christmas Tree« og kunstnerens navn Winslow Homer.

I midten var stalden med Maria, Josef, Jesusbarnet, hyrderne, dyrene osv. – og med den store lysende stjerne ovenover. Men udenom var der så en ganske almindelig landsby med huse og veje og træer og dyr – og mennesker i hundredvis. Og alle de mennesker var på vej hen imod midten, – der hvor Jesus og Maria og Josef var. Og de så glade og forventningsfulde ud.

Men så lagde jeg mærke til noget. Det var som om denne landsby lå på en lille bakke, og mens alle mennesker altså

Et af de mange smukke krybbespil fra Skt. Joseph-katedralen i Montreal, Canada.

tilsyneladende var på vej hen til det nyfødte Jesusbarn, så var der helt ovre bag bakken nogle stykker, som vendte ryggen til og var på vej i modsat retning. Det var, som om det, som alle de andre var optaget af – at komme hen til Jesus og være i nærheden af ham – det interesserede de sig slet ikke for. Og forresten så de også ved nærmere øjesyn både meget triste og tvære og stressede og vrede ud.

I en julehistorie beklager julemanden sig over, at det er blevet så svært, alt det med julen, for der stilles så store krav, og alting skal gå så hurtigt, og der forlanges mere og mere, og ingen er rigtig tilfredse eller glade. Det er faktisk, lige før julemanden går i strejke, for han siger:

Jeg flyver aldrig med min slæde til folk, der ikke kender glæde. Jeg gider ikke fare rundt til folk, der bare vil mig ondt. Og sådan lyder da min dom: Nu blander jeg mig uden om.

Og hele den elendighed kan blot fortælle, at vi ved, hvis ikke julen gøres fri af griskhed og idioti, så er det slut om et par år – det er det resultat, vi får.

Og så slutter historien sådan her:

Historien her er trist, men sand: Den kære gamle julemand vil ikke mere være med. Vi kommer alle galt af sted, med mindre vi før næste år har hørt, at varselsklokken slår.

Så lad os lære, at en jul aldrig må blive falsk og hul. Hvis ikke vi får sadlet om, så gælder julemandens dom. Men hvis vi gør det, som vi må, så skal det hele sagtens gå.

Jamen, så har vi altså hørt det fra »allerøverste instans«, – fra julemanden selv. Julen må ikke være falsk og hul, og vi må ikke – som figurerne i julekrybben – vende ryggen til det, som er det egentlige ved julen, – det vigtigste.

Faktisk var der engang en præst, der havde sådan en julekrybbe – med figurer lavet af pap. Han viste det hele til nogle små børn og forklarede, at denne julenat frøs Josef og Maria ikke, – de var ikke bange, og intet i verden truede dem. Barnet græd ikke, og alt åndede fred...

»Og hvad skyldtes det så altsammen?« spurgte præsten.

Svaret skulle vist have været, at det skyldtes, at denne hellige nat var en ganske særlig nat, eller at det lille Jesusbarn var Guds egen søn.

Men der var en af ungerne, der havde en bedre forklaring. Han stak fingeren i vejret og sagde: »At de var lavet af pap!«

Og det var faktisk en god forklaring. For mennesker af kød og blod kender nu engang til smerte og uro og angst og sorg og bekymring, – noget, man er lykkelig fri for, hvis man er lavet af pap.

Barnet så altså lige igennem vores »puttenutte-hygge-nygge-bjældeklangs-jul« og pegede samtidig på det, som er evangeliets jul. At det klareste lys fødtes i det dunkleste mørke, og at netop både lys og mørke er en del af Guds gode skabelse og præget af hans kærlighed. Det har Sten Kaalø skrevet et lille digt om:

Mod mørkets tomme intethed har Gud sit lys udsendt. I øst og vest og nord og syd er julelyset tændt!

Det lyser for hvert barn på jord, det lyser livet ind. Det lyser for din far og mor, det er dit lyse sind! I mørket er da lyset skabt forunderligt, i trods. Fra krybben stråler uforsagt Guds kærlighed til os!

Der, hvor alting med julen kan gå galt, det er der, hvor vi vender ryggen til hinanden og til det egentlige ved julen – og gør alting til ren og skær »bjældeklang!« Julen må aldrig blive falsk og hul. Gud steg julenat ned til jorden og blev et medmenneske for os. Kærligheden blev nærværende midt iblandt os, og budskabet lyder: »Træd ud i lyset og skil dig fra mørket! Og lad kærligheden råde i alt, hvad du gør!«

Jesus Kristus kom til jorden for at føre alle mennesker fra mørket ud i lyset. For så længe, vi lever i mørket, kan vi intet se, og alting bliver trist og glædesløst.

Affind dig ikke med mørkets magi. Rut med dit forråd af glæde. Skil dig fra mørket og tag dit parti. Du er det lys, du kan sprede. Mørket vil binde, men lyset gør fri.

Sådan har Benny Andersen digtet om det i »Mørkets sang«.

Så hvad handler julen, vor »gode gamle jul«, som ingen må røre, da om? At ingen sku' leve i mørke mer', – at vi aldrig må vende ryggen til kærligheden, – at julen aldrig må blive falsk og hul, – at vi skal rutte med vort forråd af glæde!

Så »Tommerupper«

– eller »Betlehemmer«, vi skal alle passe på, at vi ikke glemmer, at med barnet i krybben

kom glæden til jord – til alle! Og glæden skal være stor! Den glæde, den brød i Betlehem løs, og Guds kærlighed er grænseløs. Det er der, vi kan hente juleglæden og -kraften og få en rigtig glædelig juleaften!

Glædelig jul!

Jernbanen i Tommerup kommune

Af Svend Gade

De første planer om en jernbane på Fyn kom frem på et møde i Åbenrå i 1844. På mødet blev der foreslået at bygge en jernbane fra Assens over Odense til Nyborg. Banen over Fyn skulle danne en hurtig forbindelse til København fra Slesvig via Åbenrå. Planerne om denne jernbane gav en del diskussioner på Fyn, men den 8. juni 1844 modtog kongen en deputation, hvor en ansøgning om koncession for denne jernbane blev forelagt. Anlægget af jernbanen over Fyn blev afhængig af banen over Sjælland, og ansøgningen blev derfor stillet i bero.

Den 10. marts 1861 blev det ved lov vedtaget, at anlægge en jernbane over Fyn. Regeringen lavede kontrakt med det engelske firma Peto, Brassey & Betts om anlæg af en jernbane Nyborg-Odense-Middelfart. Jernbanen blev bygget af engelske teknikere, og det voldte ikke de store problemer, men det kneb med at skaffe håndværkere til opførelsen af banens stationer bl.a. i Tommerup.

Den nye jernbane fik navnet »Dronning Louises jernbane« fordi dronning Louise blev 48 år på åbningsdagen den 7. september 1865, og her fik Tommerup sin første station.

De nyopdukkede stationsbyer bl.a. i Tommerup havde nu billig og let adgang til transport, og det mærkes snart, at Assens sakker bagefter i udviklingen. I 1870'erne går Assens amtsråd aktivt ind i at få en jernbane til Assens. Amtets store opgave var nu at finde en fornuftigt linjeføring. Der var tale om direkte linjeføring Odense-Assens, men man vælger at lade banen til Assens udgå fra Tommerup. Assens Amtsråd beder derfor ingeniørløjtnant Petri om at udstikke en Tommerup-Assens bane.

Indenrigsminister E. Skeel foreslog i oktober 1876, at anlægge en let jernbane mellem Assens og Tommerup. Banen skulle bygges som statsbane med et

tilskud fra egnen på 100.000 kr. pr. banemil eller ca. 20% af anlægsomkostningerne. Banens anlægssum var anslået til 1.340.000 kr., Ved 1. behandlingen i folketinget var der delte meninger, og debatten var meget livlig omkring linjeføringen. Nogle ønskede en gaffelbane Assens-Knarreborg-Tommerup station/Fåborg-Tommerup by, og andre havde sympati for en Tommerup-Verninge-Assens bane med en forbindelse til Fåborg fra Verninge.

Ved lov af 18. februar 1881 bemyndigedes regeringen endeligt til for statens regning, at anlægge en letbygget jernbane fra Tommerup eller et noget østligere sted på Odense-Middelfart banen til Assens. Efter flere langvarige forhandlinger besluttedes det, at banen skulle udgå fra Tommerup station, men der var stadig ballade om linjeføringen. Brændekilde-Bellinge og Verninge sogneråd ønskede en tilslutning til en linje til Holmstrup holdeplads på den fynske hovedbane.

I juli 1881 ønsker Verninge sogneråd hjælp fra amtmand Heltzen i Odense amt om en linjeføring tæt om Verninge mellem Tommerup St. og Brylle til Lille Appe på hovedbanen 2 km øst for Tommerup station. Samme linjeføring ønskes efter en afstemning også i Tommerup-Brylle sogneråd.

I ministeriet var man ganske upåvirket og snart trætte af de mange baneforslag. I Tommerup-Brylle sogneråd skiftede flertallet ved en ny afstemning til regeringens linje. Man vedtog, at bevilge et betydeligt tilskud på 15.000 kr., men på den betingelse, at der blev bygget en station ved Knarreborg. Verninge sogneråd nægtede ethvert tilskud, men sognets nordlige del indsamlede 10.500 kr. på den betingelse, at der blev en station i Naarup.

Den 21. december 1881 telegraferede indenrigsministeren til amtmand Heltzen, at de forbehold omkring stationerne som Naarup-beboerne og Tommerup-Brylle

sogneråd havde betinget sig ikke kunne godkendes. På nye møder lykkedes det at få klarhed omkring dette, og der blev alligevel anlagt stationer ved Knarreborg og Naarup.

Den 21. januar 1882 blev overingeniør I.V. Tegner fra Statsbaneanlæggene anmodet om at udarbejde et detailprojekt for strækningen Tommerup station-Glamsbjerg-Assens. Man startede den 25. februar med at afmærke linjen og var færdige den 6. maj. På den første dag med at afmærke linjen var et større selskab mødtes på Tommerup station, for til fods at vandre fra Assens langs den projekterede bane. Ved skæringen med Tommerup Gade i Knarreborg havde overingeniøren planlagt en holdeplads kun til persontrafik. Men det ville Assens amtsråd ikke hører tale om, og der blev anlagt en station med sidespor for godstrafik. Stationen blev Knarreborg, selv om den lå lige ved Tommerup by, men navnet Tommerup var blevet optaget af stationen på hovedbanen. Stationsanlæggene ved Naarup vedtoges uden debat.

Anlægsarbejderne blev påbegyndt i oktober 1882. Der var problemer med at få danske arbejdere til anlægget, derfor blev der ansat en del svenske banebørster, og på lønningssdage blev der ofte drukket store mængder øl og brændevin. Arbejdet gik efter datidens forhold hurtigt, navnlig med gennemgravninger af de store stejle bakker, hvorfra man hentede vældige mængder af jord til opfyldning af sump- og dalstrækninger. En yngre mand blev dræbt ved Tallerupgård i nærheden af Tommerup, da store jordmasser styrtede ned over ham. Ligeledes blev 2 svenske arbejdere dræbt ved anlæggelsen af banen.

Der blev bygget 5 landstationer, Knarreborg, Naarup, Glamsbjerg, Flemløse og Ebberup, opført af tømremester Hansen i Odense for i alt 80.000 kr. Banegården i Assens blev bygget af arkitekt Monberg

*Persontog fra Assens under indkørsel til Tommerup station i maj 1966.
Foto Hans Gerner Christiansen.*

og tømrermester P. Møller, Odense for 72.000 kr.

På Tommerup station blev arbejdet udført af Danske Statsbaner, Jylland-Fyn. Der blev opført en ny stationsbygning og en 2-sporet remise efter tegninger af arkitekt Th. Arboe. Stationsudvidelsen omfattede desuden en større sporomlægning af stationsanlægget.

I henhold til kontrakten med entreprenøren skulle banens anlæg være afsluttet den 1. maj 1884, og da vinteren 1883/84 havde været mild, blev arbejdet afsluttet før tiden. Den 15. og 16. april blev der foretaget en prøvetur på den nye bane.

Banens længde blev på 29,2 km, og anlægget kostede i alt 1.342.050 kr. Den 31. maj 1884 arrangerede en nedsat komité i Assens en festlig indvielse af den nye bane. Toget afgik fra Assens kl. 10.55 stuvende fuldt med glade festdeltagere, der undervejs blev underholdt med muntre melodier givet af et stort blæseorkester, der var placeret i en særlig vogn midt i togstammen. Undervejs blev der holdt taler og toget returnerede til Assens fra Tommerup kl. 14.55, og dagen efter påbegyndtes den daglige drift. Køreplanen indeholdt i øvrigt kun 3 togpar dagligt.

Tommerup station

I forbindelse med åbningen af Assensbanen skete der en større ændring af hele anlægget på Tommerup station. Den første station i Tommerup blev bygget i 1865 på den bare mark uden nogen form for bebyggelse. Der fandtes kun enkelte huse samt en kro, der lå ved stationen. Først flere år senere kom der fart i byggeriet i stationsbyen. Den gamle stationsbygning fra 1865 blev afløst en større stationsbygning 100 m sydøst for den gamle, der nu blev omdannet til funktionærbolig til de ansatte.

Den nye stationsbygning blev bygget i gule sten med skifertag og bestod af et fremspringende midterparti i 2 etager. I stueetagen fandtes i midterpartiet en forhal, stations- og postkontor og rejsegodsekspedition. I den ene sidefløj, var der 2. kl. ventesal, og i den anden fløj fandtes en 3. kl. ventesal, der også tjente som restauration. På 1. sal var der i midterpartiet en lejlighed for stationsforstanderen, og i fløjene fandtes der værelser både for togpersonalet og for postvæsenet.

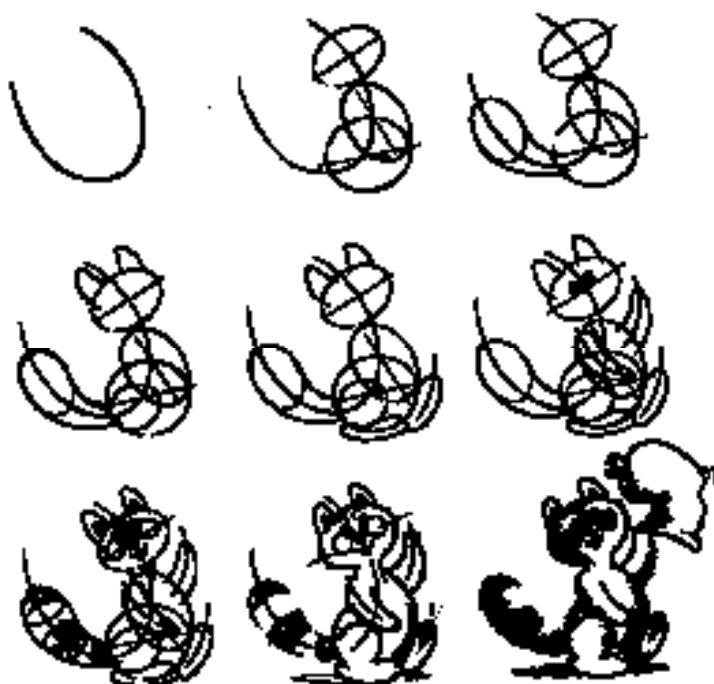
Der blev også opført et nyt pakhhus ved siden af stationen til erstatning for det oprindelige, der blev revet ned. Assensbanen fik sit eget spornet ved pakhuset både med en 2-sporet lokomotivremise og drejeskive. Fra 1909-12 blev hovedbanens spor i Tommerup fuldstændig omlagt. Der blev foretaget en ombygning til dobbeltsporet bane, hvilket medførte en ændring af Assensbanens spornet.

I 1917 bliver et nyt sikringsanlæg taget i brug. Der bliver bygget en kommandopost i hver ende af stationen, og dette varer indtil 1957-61, hvor strækningen Tommerup-Odense får indført automatisk linjeblok og fjernstyring fra Odense. I 1919 bliver der opført et perrontag på stationen i Tommerup, men dette er nu fjernet.

Assensbanens lokomotivremise bliver nedrevet i 1940, da lokomotiverne bliver flyttet fra Assens til Nyborg.

En større ulykke ramte Tommerup station den 21. oktober 1946 kl. 17.05, hvor blokposten i stationens østende i god tro mener, at der er tale om et ventende Assensbanetog, og derfor har sat indkørsel til banens blindspor, som man normalt gør. Men det var desværre ikke Assensbanetog der kom, men derimod et gennemkørende godstog. Det var en time forsinket, og overser stationen. Godstoget fremførtes af damplokomotiv H 795 og bestod af 49 godsvogne med en samlet vægt på 800 tons. Selv om føreren af toget bremsede hårdt, da han opdager fejlen, kører toget ind i blindsporet hvor der henstår en godsvogn og fortsætter ind i stationsbygningens ventesal og restauration. Toget standser først nogle meter inde i bygningen. I ventesalen sidder passagererne til toget til Assens, og ved ulykken bliver 3 personer dræbt og 4 bliver kvæstet.

I driftsåret 1930/31 er der ansat 10 tjenestemænd og 2 ekstra arbejdere på stationen i Tommerup. Der er både stationsforstander, overtrafikassistenter, trafikassistenter, trafikelever, overportør og portør

Gladlig Op og godt Nytår

 Electrolux
Nyborg

ELECTROLUX NYBORG A/S
ØSTERBRO 4
DK-5690 TOMMERUP
Tlf. 64 76 12 34
www.nyborg.com

en del af ELECTROLUX PROFESSIONAL

på lønningslisten, så det er en rimelig stor station set i målestok i forhold til byens størrelse.

For at give et indtryk af trafikken på stationen kan det nævnes at Tommerup St. i driftsåret 1930/31 solgte 66 billetter til 1. og 2. kl. og 40.144 til 3. kl. I samme periode ankom 3008 tons vognladningsgods. Onsdag den 24. november 1965 fremsatte ministeren for offentlige arbejder i Folketinget forslag til en lov om nedlægelse af persontrafikken på banen mellem Tommerup og Assens.

Ministeren sagde bl.a.: Banen fra Tommerup til Assens har i de senere år lidt under en væsentlig afvandring af persontrafikken, men denne bane har en relativ stor trafik med vognladningsgods, hvorfor banen foreslås opretholdt indtil videre som godsbane. Det kan i den forbindelse oplyses, at sporets vedligeholdesestilstand er sådan, at hoveddistandsættelse næppe vil være påkrævet i hvert fald inden for de første 10 år.

Persontrafikken blev nedlagt i forbindelse med køreplansskiftet den 21. maj 1966, og der var flere rejsende end normalt på en lørdag. Sidste tog fra Assens var kl. 17.00, der var flere forskellige arrangementer undervejs, så ankomsten til Tommerup station blev derfor noget forsinket.

Knarreborg

Fra Tommerup kører vi først gennem Høgsholt skov, Tallerup gård ligger nær banen og mellem livlige bakkebølger ligger Knarreborg station.

Knarreborg har i tidens løb givet anledning til en del forvirring, fordi den ligger i Tommerup. Stationen var en af de største i banens opland. Både Brylle og Veringe lå tæt på Knarreborg, og i forbindelse med banens åbning i 1884 blev vejen til Veringe bygget.

Knarreborg stations hovedbygning, pakhus og retiradebygning er ganske magen til de tilsvarende bygninger på Assensbanen. Stationen er opført i røde sten med skifertag. I stueetagen er der ventesal og stationskontor samt lejlighed for stationsforstanderen. På loftet er der et gavlværelse og et stort loftrum. I stationens syd-ende fandtes en svinefold og spornettet var beskedent, da det kun bestod af et læssespor oprindeligt på 200 m, senere udvidet til 250 m i 1885.

Da godstrafikken på Knarreborg station omkring 1. verdenskrig sprængte alle rammer, planlagde man en sporudvidelse, men dette blev aldrig til noget, i stedet blev godsvognene holdt tilbage i Tommerup St., indtil der var plads i Knarreborg.

Pakhuset blev forlænget i 1917.

I driftsåret 1930/31 havde Knarreborg station 3 tjenestemænd ansat, stationsforstander, assistent og en portør.

Stationen solgte 4 billetter til 1. og 2. kl. og 16.662 til 3. kl. og der ankom 3.536 tons vognladningsgods i driftsåret 1930/31.

Efter at persontrafikken blev nedlagt i 1966 blev der postekspedition i den gamle

station og det fungerede i nogle år, indtil postvæsenet byggede et nyt posthus på det gamle stationsområde, og nedrev det gamle pakhus for give plads til parkering. Stationen ejes i dag af Banestyrelsen og er udlejet til Sudan missionen.

Da man rev pakhuset ned i Knarreborg, fandt jeg denne sjove meddelelse, der viser hvorledes banernes ledelse behandlede personalet med næsten diktatorisk magt, hvilket ses af følgende:

Brevet kommer fra Fredericia og datoen er den 20. juni 1888, til Knarreborg station: Det meddeles herved stationen til videre bekendtgørelse, at elev H.J. Jeppesen vil være at afgive til tjeneste på det sjællandske distrikt således, at han allerede den 30. juni melder sig til tjeneste direkte på Klampenborg station.

Kivsmose trinbræt

Mellem Knarreborg og Naarup ligger Kivsmose og i maj 1929 anlagde man et trinbræt ved Kivsmosevej. Årsagen til dette fremstød var at man var gået fra damp til motorvogn i persontrafikken på banen.

I driftsåret 1930/31 solgte man i toget 1.623 3 kl. billetter.

Som led i en større sanering af trinbrætter blev Kivsmose nedlagt ved køreplansskiftet i maj 1955 på grund af for få rejsende.

Naarup

Næste stop bliver Naarup station. Naarup er nævnt første gang i 1383, den fik betegnelsen den nordlige udflytterby, og den er udflyttet fra Veringe.

Landsbyen Naarup var en af de mindste i Veringe sogn. Den lå i dettes udkant umiddelbart nordøst for stationen. Ved banens åbning opførtes der en gæstgiver- og købmandsgård overfor stationsbygningen ligesom i Knarreborg. Naarup var omgivet af skove både mod vest, nord og øst, der var således ikke meget opland til stationen undtagen fra godset Frederikslund (Krengerup) der lå 3 km fra stationen. Naarup havde således den mindste person- og godstrafik af banens

stationer. Allerede i 1885 blev sidesporet forlænget til 245 fra 195 m på grund af stadig stigende trafik med træ. I 1909 blev stationsforstander C.A. Mogensen på Naarup station forflyttet til Durup på Sallingbanen. For at spare blev der ansat en stationsmester i stedet for, og han hed A.H. Borg og kom fra Sig station.

I 1913 bliver overkørslerne i Naarup forsynet med bomme, der betjenes af stationspersonalet. Hermed kunne man spare ledvogterne.

Pakhuset bliver udvidet i 1918 og i forbindelse med tømmertransporter efter 1. verdenskrig får stationen i 1920 en 3,5 tons svingkran. I 1929 bliver sporskifterne forsynet med elektrisk belysning som den eneste landstation på Assensbanen.

I driftsåret 1930/31 sælger Naarup station 8 billetter på 1. og 2. kl. og 9.911 billetter på 3. kl., der ankommer 1.467 tons vognladningsgods til stationen i Naarup.

I 1921 får Naarup station ny stationsmester, og det bliver Harald Gotfred Engelmänn. Han havde været uheldig i tjenesten og fået sit ene ben kørt af, men han klarer sig godt på stationen i Naarup. Når der var fest, hvad enten der var konfirmation eller bryllup blev den holdt i det store rum på loftet ovenpå stationen. Det siges også, at han var dygtig på de skrå brædder, når der blev holdt dilettant på gæstgivergården. I 1937 går han på pension efter 40 år i statens tjeneste.

I krigens sidste dage fra den 23. til 26. april 1945 foretages en snes sprængninger, af frihedskæmpere, dels mellem Naarup og Flemløse og på selve stationen i Naarup er det sporskifterne der ryger i luften. I Assens venter ca. 1.500 soldater, der skal til fronten, men på grund af sabotagen kommer toget først afsted den 27. april 1945.

I 1966 er det slut. Persontrafikken ophører og de ansatte på stationerne må finde nye tjenestesteder. Stationsbygningen i Naarup sælges til privat beboelse i 1972, og sidesporene bliver taget op i 1974.

Naarup station med stationsmester Harald Gotfred Engelmänn til venstre, til højre en DSB-medarbejder. Sommeren 1928.

Aftægtsmanden

Af Lise Brun

Illustrationer Lise Brun

Jens gik med faste skridt hen mod skoleholder Sølvsbergs bolig. Han gik dog ikke til fordøren, men satte kursen om bag huset. Der var jo døren, hvorfra han havde gennemgang til sin stedfars »aftægtsstue«. Da han bankede på døren til det lille mørke rum, blev han svaret af en svag, lidt rystende gammelmandsstemme og trådte med huen i hånden ind til den gamle.

Den gamle, det var den tidligere skoleholder Wejer, sad lidt sammenkrøbet i stuens eneste stol. Den var gammel og uden polstring men dog med armlæn. Rummet var koldt og fugtigt og den gamle havde for at værne sig imod det svøbt et gammelt kludetæppe om sig. Da han så sin stedsøn lyste hans furede ansigt op.

Nu var Jens da også en køn karl at se til, kraftigt bygget og med et ansigt, der havde let til smil. »Jeg lagde vejen herom for at se, om I er ved god helse,« sagde han. »og jeg har taget en stump brød og noget ost med, som kan forsøde Jeres kvældsmaad.« »Gud velsigne dig, Jens,« sagde den gamle, »her er der ellers ikke meget, som kan forsøde mine dage. Du har altid været mig en god søn, skønt du ikke er mit eget kød og blod.«

»Nåh«, smålo Jens, »I har jo altid undt mig det godt ja, jeg husker, da I dengang gav mig de helt nye støvler til brug, selv om Jeres kone godt nok havde ondt af det.«

»De var jo for små til mig,« svarede Wejer, »men jeg husker da også den ballade, hun gjorde over det. Hun var dig ikke nogen god stedmoder.« »Nåh, men jeg husker da også, hvordan hun behandlede Jer i samme anledning. Da hun opdagede, at jeg gik rundt i Jeres støvler, for hun ind i stuen til Jer. Jeg fulgte efter og så, hvordan hun overfaldt Jer, som I sad der i alkoven og bødede på Jeres hullede sokker med den store stoppenål.«

»Ja, jeg fik nogle knubs og stoppenålen rev hun fra mig og truede med at slå mig ihjel, om hun så skulle klæde hjul og stejle for det,« mindedes den gamle. »Hun mente, at jeg ville tage pengene til et par nye støvler af hendes medgift og ville ikke tro mine ord om at jeg nok selv skulle udrede pengene. Hun var godt nok en strid kælling!« »Hun gjorde Jer ikke meget godt,« erklærede Jens. »Hun råbte så højt og så længe, at folk tog forargelse over det. Og mig tålte hun da også dårligt. Hun fik sat ondt for os begge. Det er godt, at hun nu er væk!«

»Ja, hende skulle jeg aldrig have giftet mig med,« sagde Wejer, »men efter din salig mors død havde jeg jo brug for en kone i huset. Næh, jeg skulle have levet i mindet om salig Anne Mette. Hun var mig en god kone, så tålmodig og blid som få.«

»Det var til gengæld Sofie Hansdatter ikke, selv om hun sleskede godt nok for Jer, ind til I giftede hende,« mindedes Jens.

Tavsheden sænkede sig over de to mænd. Begge sad de og tænkte tilbage på, hvordan Sofie havde taget styret fuldstændigt i det lille skoleholderhjem. Wejer huskede, at hun havde tilbudt sin hjælp med at holde skolestuen pæn og ren, hun havde lavet mad til ham og fodret hønsene. Hun havde også holdt hans klæder i pæn stand, så han ikke behøvede at skamme sig over at gå frem blandt folk som skolemester. Hun havde også betroet ham, at hun havde en lille sum penge at råde over efter sin afdøde mand og ladet forstå, at det kunne komme dem begge tilgode. – Egentlig havde han ikke synderlig lyst til at gifte sig igen, men det var jo praktisk at have et kvindfolk i huset – og da hans løn var ringe, var der ikke råd til at betale en husholderske.

Han giftede sig altså med enken, men det kom han til at fortryde bitterligt. Evig og altid var hun efter ham, ville altid noget andet end han og veg end ikke tilbage for at slå til ham, når hun ikke uden videre fik sin vilje. Ofte hørtes skrigen og skælden helt ud på vejen, hvor de, der kom forbi, undrede sig og forargedes over al den leben. Den pengesum, hun havde medbragt i ægteskabet, vogtede hun nøje på for sig selv og hendes omhu for mandens klæder rakte nu ikke så langt, at hun ville bøde hans strømper for ham. Wejer var temmelig gammel, da han giftede sig anden gang og hans helbred led under madammens temperament, så han ofte måtte forsømme at undervise og bede Jens om at læse med børnene i hans sted.

Det gjorde Jens med glæde. Han havde et godt tag på børnene og kunne nok lære fra sig, selv om han ikke havde papir på sine

kundskaber. Mellem ham og stedfaderen havde der altid været et godt forhold, men også det faldt Sofie for brystet, så hun kun nødigt så ham inden for sine døre. Desuden var hun vel en smule bange for hans skarpe tunge, når han bebrejdede hende den hårde medfart, hun gav stedfaderen. Jens havde en mistanke om, at hun derfor satte ondt for ham ude i byen. Allerværst var det rygte, om at han skulle have besvangret en pige i nabolaget uden at ville vedstå sig faderskabet og gifte sig med hende. Eftersom pigen selv ikke ville sætte navn på barnefaderen, var det umuligt at afvise påstanden, men sladeren gik lystigt rundt om og kom også præsten for øre.

Hr. Balslev, som sognepræsten hed, skulle jo værne om sin menigheds moral og opførsel og mærkede nok den megen uro og snak, som skoleholderens omstændigheder forvoldte. Han skrev derfor til provsten over skolevæsenet i Tommerup om sine bekymringer og denne sammenkaldte siden til et møde i skolen, hvor klagerne over skoleholderen og hans familie blev fremlagt og drøftet.

Allerede et stykke tid forinden havde hr. Balslev forbudt Jens at påtage sig undervisningen i Wejers sted, angiveligt på grund af Jens' usædelige vandel. Skolearbejdet lå derfor alene på den aldrende Wejer, hvis helbred blev stedse ringere. Resultatet af mødet blev derpå, at Wejer skulle afstå sit embede til Christian Sølvsberg i Tommerup. Til gengæld skulle Sølvsberg give den gamle skoleholder ophold hos sig i skolen og desuden betale otte rigsdaler årlig til madam Wejer og dennes datter. Dette sidste dog på betingelse af, at madammen rejste bort og sørgede for sig selv.

Sådan blev det, for Wejer havde ikke noget egentligt valg. Det bedste ved ordningen var for ham, at han nu slap for konens idelige skænden og råben og for en tid var der atter ro omkring skoleholderen og hans hus.

Sølvsberg overtog altså embedet og forpligtelsen over for Wejer og flyttede ind i skolen med sin kone og sine to børn. Han var en mand i sin bedste alder og til en begyndelse tilfreds med at kunne påregne en fast indkomst, selv om den var ringe. Livsførelsen som skoleholder var dog temmelig forskellig fra det liv, han tidligere havde haft. Han havde været en slags opsynsmand for kammerherre C. Benzons jagtarealer i Nårup og Tommerup. Med gevær og hund skulle han vogte områderne mod krybskytter, som netop på den tid huserede. Dette friluftsliv, som Sølvsberg skattede højt, fik dog snart en

ende og da han fik forbud mod at færdes i skovene med gevær og hund, kom tilbudet om at blive skoleholder som en velkommen gave.

At have den gamle Wejer boende i sit hus viste sig dog snart at blive en tungere byrde, end han havde forudset og mere langvarig end forventet. Sølvberg ville gerne, at hans egen søn blev holdt til at læse, så at han en gang med tiden kunne overtage embedet, men det kostede jo. Han havde regnet med, at hans underholdspligt for Wejer og dennes madamme ville blive afkortere varighed, fordi Wejers helbred var så dårligt og hans alder så høj, men der var tilsyneladende ingen udsigt til at en løsning var nært forestående.

Samtidig måtte han også se i øjnene, at elevtallet i skolen dalede og dermed også hans indkomst. Der blev mangel på både penge og naturalier i form af ildebrændsel og fødevarer, fordi nogle af bønderne lod deres børn undervise på anden måde end i skolen. Derved bortfaldt forældrenes pligt til at forsyne skoleholderen med visse naturalier. Efter et stykke tid opdagede han, at disse bønder havde bedt Wejers stedsøn, Jens om at læse med deres børn.

Han klagede sig derfor skriftligt til provsten gentagne gange og fremhævede især

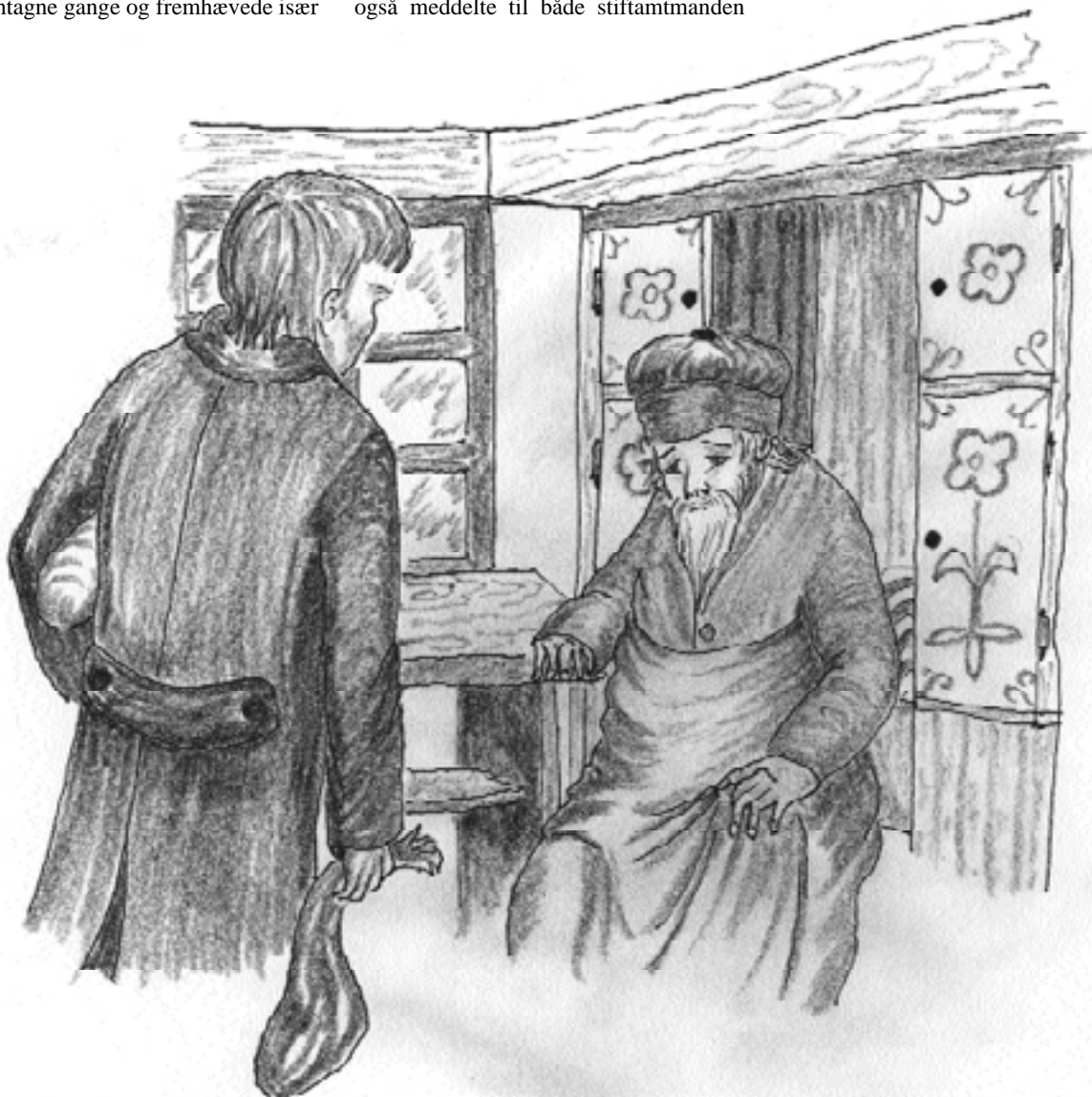
det urimelige i, at Jens, som tidligere var blevet forbudt at forestå undervisning, nu tog sig for at læse privat med visse bønderns børn. Situationen blev så uholdbar, at provsten drog til Tommerup for at få rede på sagerne. Ved en visitats i kirken – der kunne han jo være sikker på, at hele sognefolket var samlet – spurgte han først skoleholderen og dernæst sognemændene, om de havde noget at klage over. Det havde begge parter, og det stod provsten klart, at noget måtte gøres.

Det lod til, at særligt en af sognemændene, nemlig Rasmus Kam stod som ophavsmand til en del af bryderierne. Rasmus mente ikke at Sølvberg underviste hans børn godt nok i lærdom, men tværtimod lærte dem slemt at bande, derfor havde han ladet Jens læse med sine børn. Da Rasmus nu var en stor mand i sine fællers omdømme, havde hans ord megen vægt. Desuden havde han en stor familiekreds og megen magt over sine husmænd, så det var ikke svært for ham at oppiske en stemning mod skoleholderen.

Provsten gjorde så det efterfølgende, at han foranstaltede en overhøring af skolebørnene og han kunne da konstatere, at børnene var vel underviste, hvilket han også meddelte til både stiftamtmanden

og biskoppen. Samtidig erklærede han, at det tjente Rasmus Kam til liden ære at sprede rygter om skoleholderens uduelighed. Provstens egen mening var nok, at Sølvberg ikke havde været så ydmyg i sine henvendelser til bønderne, som de fandt passende. Skoleholderen fik altså medhold hos sin øvrighed og Rasmus Kam måtte dæmpe sig ned. Den, det gik mest ud over, var såmænd Jens, som endnu engang måtte høre op med at læse med børn. Og det til trods for, at han nu var en gift mand, som der ikke kunne siges noget på. Nu måtte han lade sig nøje med at arbejde som husmand, men med sit lyse sind klarede han det og havde endda overskud til at tage sig lidt af sin gamle stedfar, Wejer.

Som en slags aftægtsmand gik det dog Wejer skidt. Sølvberg, der selv havde pengenød, sparede, hvor spares kunne og undte kun dårligt den gamle livets ophold. Ja, på et tidspunkt lod han tilmed skorstenen til kakkellovnen i den gamle stue nedrive, så det blev umuligt at opvarme rummet, men derved kunne der jo spares brændsel. Derfor sad den gamle denne sene efterårsdag indsvøbt i det gamle

kludetæppe, da han fik besøg af Jens.

»Åh, ja, det er såmænd et sølle liv at føre,« sagde Wejer og fik dermed tankerne tilbage på nutiden, »jeg er ved at krepere af hunger og kulde og det skyldes ham, som jeg har overladt mit embede og udkomme.«

Jens, der i begyndelsen ikke havde bemærket kulden og fugten i stuen – han kom jo lige ude fra regn og rusk – begyndte nu også at skutte sig i stortrøjen. Fugten var begyndt at trænge igennem den svære uld.

»Det er dog for galt,« sagde han, »I havde da en kontrakt med Sølvberg, har I ikke foreholdt ham det?«

»Jo, mange gange,« sagde den gamle, »men det nytter intet, nej, det bliver snarere værre af det. Det er dog jammerligt, at jeg gamle mand skal ende mine dage på denne vis.«

»Jeg kunne jo prøve at snakke ham tilrette,« forslog Jens, men den gamle erklærede, at eftersom Sølvberg slet ikke brød sig om Jens, fordi denne havde taget nogle af hans elever i undervisning, ville det ikke føre noget godt med sig.

Det kunne Jens godt indse og kort efter rejste han sig og forlod den gamle med løfte om snart at komme igen. Synet af den forhutlede stedfar blev dog ved at plage hans sind undervejs, han sagtnede sine skridt og stod til sidst helt stille i eftertanke. Han vendte sig om og kiggede op mod skolen og præstegården deroppe på bakketoppen, medens han overvejede, hvordan han bedst kunne hjælpe. Sølvberg kunne han jo nok ikke tale sig tilrette med og præsteskrabet var han ikke rigtig sikker på ville lytte til ham. Der var jo denne gamle sag med beskyldningen om pigen, som han sagdes at have besvangret. Nu var det ganske vist adskillige år siden og den gamle præst var blevet afløst af sin søn, men netop derfor kunne det gamle rygte godt være gået i arv til den nye hr. Balslev.

Med en rask bevægelse rankede han sig pludselig og gik med faste skridt op mod præstegården. Han bankede på og pigen, der åbnede døren, så lidt forundret på den uvante gæst, men førte ham på hans stilfærdige anmodning hen til præstens stude-

rekammer. Også hr. Balslev var overrasket over at se Jens i sin stue. Det var ikke en gæst, han hyppigt havde plejet omgang med. Han bød karlen at sidde og bød ham også tobak til piben. Jens satte sig forsigtigt, næsten ude på kanten af stolen, men takkede nej til tobakken. Den slags luksus var der ikke plads til i hans kår.

Præsten tog sig derimod god tid til at stoppe sin lange pipe og tændte den med en af de fidibusser af papir, som lå omhyggeligt snoede foran ham på bordet. Alt imens spekulerede han på, hvilket ærinde denne sjældne gæst vel kunne have. Han skottede over til Jens, der sad så varsomt der på stolens broderede betræk, vel nok lidt angst for at grise det til med sit våde arbejdstøj. Hans mund var beslutsomt sammenknebet og som stuens gode varme fortrængte fugten af stortrøjen, blev hans kuldehvide kinder røde.

Omsider tog han da til orde og fortalte Balslev om sin fars strenge kår hos skolemesteren og bad om hans hjælp til at gøre dem bedre. Først var det, som om han tøvede lidt med sine ord, men efterhånden som han fortalte, blev han selv grebet af sin fortælling. Skønt han hele tiden bevarede en høflig tone over for præsten, lykkedes det ham at fremmane et levende billede af den afmagrede og frysende gamling i skoleholderens aftægtsstue.

Ja, så levende var hans fortælling, at præsten, da beretningen var til ende, straks lovede at se nøjere på sagen. Han ville personligt henvende sig til biskoppen og ligeledes undersøge kontrakten mellem den forhenværende og nuværende skoleholder. Derpå ville han ved selvsyn forvisse sig om, at kontraktens ordlyd blev overholdt. Hans modvilje mod Jens og dennes påståede udskejelser svandt også ind og han begyndte at forstå, hvorfor nogle af bønderne havde anset ham for god til at belære deres børn,

Jens forlod præstegården i betydeligt bedre humør, end da han kom og da præsten var en ordholden mand, skrev han til biskoppen og fik i det hele taget sagen undersøgt. Han aflagde flere besøg hos gamle Wejer og talte opmuntrende til ham og lovede at prøve på at skaffe ham et legat, som kunne gøre hans situation bedre. Også Sølvberg opsøgte han for at høre hans side af sagen.

Sølvberg blev først vred over al den udspørgen. Han var ikke selv ved for godt helbred og striden med de bønder, som havde vist ham ryggen som skoleholder, havde slidt på ham. Han erklærede, at han ikke havde det i sin magt at gøre det bedre for Wejer. Han selv levede også i meget små kår, fordi kontrakten om at udrede penge til madam Wejer i hele Wejers levetid gjorde hans egen indkomst så meget mindre.

Han sagde det ikke ligeud, men præsten kunne fornemme, at Sølvberg nok havde forventet, at Wejer ikke kunne leve så mange år, efter at han havde opgivet sit embede til en ny mand. Det var jo ikke nogen synderlig kristen tankegang, men

Balslev kunne se med egne øjne, at der var trange kår i huset, så på en måde forstod han godt Sølvbergs manglende omsorg for den gamle.

Også biskoppen var enig i, at der måtte gøres noget for at hjælpe her. Ganske vist pålagde han Balslev at formane Sølvberg til at opfylde sin kontrakt til fulde, men samtidig sørgede han for, at Wejer fik tildelt et legat på 20 rigsdaler om året. Af dem skulle Sølvberg have de 10 til at lette sine udgifter med, de andre 10 skulle Wejer bruge til selv at holde sig med ildebrænde og lys. Det var en glad pastor Balslev, der kunne overbringe nyhederne til skolehuset og juletiden blev det år festligere end den tidligere var oplevet.

Gamle Wejer blomstrede ligefrem op igen, men dog kun for en kort tid, for allerede i året efter sov han ind i sit 77. leveår. Sølvbergs helbred blev ringere og han fik snart efter lov til at tage sin søn som medhjælper i undervisningen og denne fulgte ham siden i embedet.

Hvad Jens angår, så fortrød han aldrig, at han hin novemberdag havde bedt om præstens hjælp. Han blev en flittigere og mere opmærksom kirkegænger og var vellidt af de fleste på grund af sit gode humør og sin uopslidelige energi. Lærer med papir blev han vel aldrig, men mange tog ved lære af hans eksempel.

»Jul i Tommerup« på Internettet

I danskernes fodspor - tværs over Amerika

Af sognepræst Svend Faarvang

»Skade, at Amerika ligge skal så langt herfra«, skrev H.C. Andersen i sin tid. Men det land, som amerikanerne selv – med slet skjult stolthed – kalder »Guds eget land«, ligger dog ikke længere væk, end at også mange danskere igennem tiderne har taget rejsen derover. Da emigrationsbølgen for alvor begyndte for ca. 150 år siden, nærrede mange danskere, som ikke kunne se de store muligheder i deres eget land, forhåbninger om, at det var på den anden side af Atlanten, at fremtidsmulighederne lå.

Og de, som virkelig gjorde »den amerikanske drøm«, blev på mange måder ikke skuffet. Det århundrede, vi netop har taget hul på, er blevet kaldt »det andet amerikanske århundrede«, og meget tyder på, at ligesom afslutningen på sidste årtusinde vil også begyndelsen på det næste være præget af »verdens eneste supermagt«. Amerika vil på godt – og mange vil sige også på ondt – sætte verdens dagsorden.

Gratis jord til alle!

Det var nu slet ikke det, de danske immigranter tænkte på, da de i stort tal begyndte at drage over Atlanten. Præsident Abraham Lincoln havde – i 1863 – underskrevet deklARATIONEN om slaveriets ophævelse, og amerikanerne havde i årene 1861-65 udkæmpet en blodig borgerkrig. Nu skulle Amerikas forenede Stater for alvor bygges op. Og det, der fik størst betydning for, at også danske immigranter kom til at deltage i denne opbygning, var, at den amerikanske kongres i 1862 vedtog en lov om uddeling af gratis landområder til alle – først og fremmest på prærien. Bare man ville komme og tage fat!

I Danmark var tiderne vanskelige. Krigen mod Preussen i 1864 blev tabt, og omstillingen fra et rent landbrugssamfund til industrisamfund var ikke let. Der var også mange andre faktorer, der spillede ind. Men et faktum er det i hvert fald, at godt 300.000 danskere udvandrede til USA mellem 1850 og 1935, – og at godt 100.000 danskere igennem de seneste 100 år er emigreret til Canada. Med andre ord: Omkring 10% af Danmarks befolkning blev (efterhånden) dansk-amerikanere og dansk-canadiere.

Det var dem og deres historie, jeg i efteråret 1999 drog af sted for at udforske nærmere. Tre måneders studieorlov skulle bruges til at følge i sporet på de danske nybyggere og deres efterkommere. Og som præst var det naturligt nok ikke bare »danskerne«, men også deres kirker derovre, jeg gerne ville finde.

Undervejs skrev jeg – for at fastholde mine mange indtryk – rejsedagbog, så det var muligt for alle – via internettet – at følge med i de mange spændende oplevelser, jeg fik undervejs på min 23.000 km lange rejse blandt ca. 275 mill. amerikanere og 30 mill. canadiere, hvoraf altså mange har danske rødder.

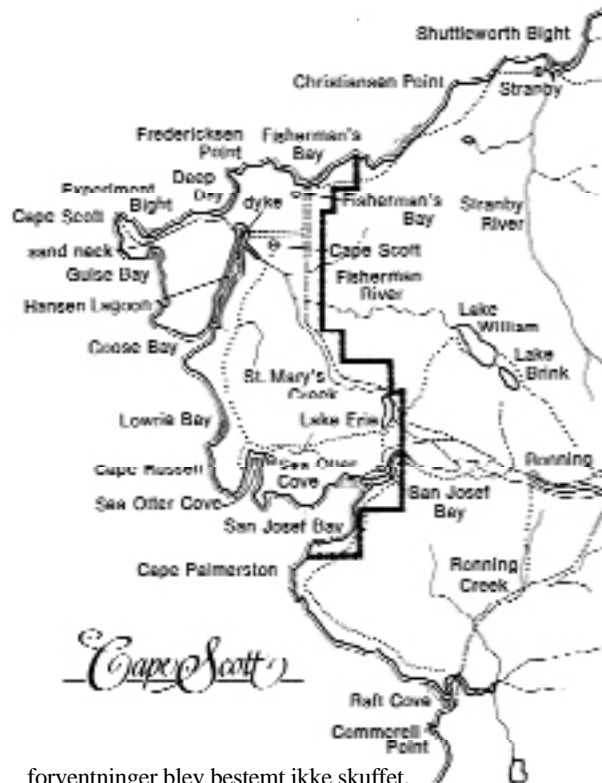
Her er det langtfra muligt at få det hele med. Men jeg vil trække et af turens højdepunkter frem: Turen til den danske koloni Cape Scott på nordspidsen af Vancouver Island, hvor danske immigranter for godt 100 år siden gjorde et forsøg på at skabe en dansk koloni helt i Grundtvigs og andelsbevægelsens ånd. Og så er der ellers mulighed for at læse mere på hjemmesiden:

www.faarvang.com/dagbog

Tag med på en ganske særlig tur!

I dag findes der stadig seks danske kirker i Canada – med et meget levende menighedsliv, for i Nordamerika er der ikke noget, der hedder folkekirke eller kirkeskat, og kun de menigheder og kirker, der er aktive, overlever i det lange løb. Jeg har (fra 1986-91) haft det privilegium at være præst ved den danske kirke i Vancouver. Men turen til Cape Scott var noget af det, jeg ikke fik med dengang, og som jeg derfor for alvor havde set frem til. For jeg var klar over, at når man leder efter spor af danskerne og deres kirker og deres forsøg på at danne kolonier i Nordamerika, må man også en tur til Cape Scott.

Trods vore fem år som præstefamilie blandt danske i Vancouver helt ude ved Stillehavet havde vi altså aldrig været på de kanter. Jeg forestillede mig, at det ikke bare ville være en rejse ud i vildmarken og tilbage i tiden, men også en slags ekspedition ind i danske immigranternes sind og drømme. Kort sagt: En oplevelse for livet. – Og mine

forventninger blev bestemt ikke skuffet.

Paradis ved verdens ende!

Umiddelbart lyder navnet Cape Scott ikke særlig dansk. Det forblæste forbjerg er faktisk opkaldt efter en købmand fra Bombay, som i 1700-tallet sendte en ekspedition op langs den amerikanske Stillehavskyst. Men ser man nærmere efter på kortet over den nordvestligste del af Vancouver Island, støder man hurtigt på dansk-klingende navne som Strandby, Christiansen og Fredericksen Point, Hansen Lagoon, Nissen og Nels Bight, Rasmus Creek samt Mount Brandes og Holberg.

Forklaringen er den, at en lille gruppe danske i årene 1897 til 1909 bosatte sig her i et uvejsomt regnskovsområde og forsøgte at tæmme naturen og skabe et lille dansk

Der er mange smukke »danske« kirker og kirkegårde i Nordamerika, som her i Viborg, Syd-Dakota.

*På skiltet står der advarende:
»Vær forberedt på det uventede!«*

ideal-samfund, – en slags utopia. Forsøget mislykkedes af flere grunde. Danskerne er for længst forsvundet fra Cape Scott. Området er blevet en vildmarkspark, der ligger så langt væk fra alting, at kun ganske få turister hvert år vandrer ad de smalle og næsten helt tilgroede stier, som danskerne i sin tid under stort besvær anlagde. Her må man være forberedt på næsten alt, for nu er det sorte bjørne, bjergløver og andet vildt, der hersker, hvor eventyrlystne og hårdtarbejdende danske engang prøvede at få fodfæste.

Men historien om den danske koloni på Cape Scott er nu på en måde slet ikke enestående. Også mange andre grupper med vidt forskellig baggrund har igennem de seneste 150 år slået sig ned i Canadas vestligste provins, British Columbia, og forsøgt at skabe alternative kolonier, kollektiver og etniske landsbyer rundt om i provinsen. Her var der først og fremmest plads til at udfolde sig og eksperimenter. Plads til at virkeliggøre ideer, visioner og drømme. Plads til at gøre op med andre steder og andre kulturere alt for fastlåste og traditionelle levevis. Plads til udfoldelse og frihed!

Så her grundlagde karismatiske prædikanter kolonier for deres tilhængere – bl.a. særlige indianersamfund. Politiske ildsjæle, religiøse fanatikere og mystiske enspændere gjorde sig selv til »herskere« i små isolerede samfund, og der er eksempler på, at det hele endte i udnyttelse, vilde orgier, oprør, afbrænding af skoler, – og mord!

Hvorfor gik det ikke for danskerne?

På baggrund af sådanne meget yderligtgående eksempler på kollektiver, fællesskaber og kolonier i det vestlige Canada ligner danskerne ved Cape Scott nærmest en gruppe velopdragne søndagsskolebørn. Det er svært at forstå, at den på alle måder eksemplariske danskerkoloni led skibbrud. Bl.a. fordi skiftende regeringer stak en kæp i hjulet ved at løbe fra deres løfter – og dermed gjorde det umuligt for den isolerede koloni at overleve.

Min gode ven Tage havde lovet mig at tage med på turen til Cape Scott. Dels var det rart at have selskab, og dels ville det ikke være ansvarligt at bevæge sig ind i vildmarksområdet alene. Der bor nemlig ingen mennesker deroppe nu, mens bestanden af bjørne efter sigende skulle være stigende.

En torsdag sidst på dagen lagde vi da civilisationen i Vancouver bag os, tog færgen til Vancouver Island og satte kursen nordpå. Vi havde ikke kørt ret langt, før det følte, som om de danske Cape Scott-pionerer var med i bilen. Vor snak gik særlig på, hvordan de overhovedet kunne finde på at slå sig ned et sted, der måske mere end noget andet fortjener betegnelsen »the middle of nowhere«. Og hvorfor lykkedes det så alligevel ikke for dem at virkeliggøre deres drøm?

Målet var Port Hardy så langt mod nord, man kan komme på Vancouver-øen. Herfra kan man tage med på den utroligt smukke sejltur ad »the inside passage« til Prince Rupert næsten oppe ved grænsen til Alaska. Men det får vente til en anden gang. Vor »ekspeditions« mål var Cape Scott.

De sidste 60 km derud kørte vi ad ujævne grusveje med mange bakker og sving. Undervejs passeredes »sko-træet«, hvor hundredvis af sko er hamret fast på en stor cedertræs-stub. Det er efter sigende de sko, som besøgende i Cape Scott-området har slidt op på de øde stier derude. Længere fremme var en stor træstamme væltet ned over en bil, der var slået helt til vrage, og et skilt fortalte advarende, at »her skal man være forberedt på det uventede«. Det hele så ganske vist en smule arrangeret ud, men vi forstod beskeden.

Vejrudsigten var ikke for god...

Vi var i hvert fald forberedte på, at vejret ikke var for godt ved Cape Scott. Det er det nemlig næsten aldrig. Her falder mellem 400 og 500 centimeter regn om året, og selv om sommeren er længere perioder med sol en sjældenhed. Piskende storm og silende regn er derimod hyppigt forekommende fænomener året rundt. Og det var netop vejrforholdene, kombi-

neret med afstanden til markeder, hvor landbrugsprodukter og fisk kunne afsættes, samt manglen på ordentlige veje, der satte en stopper for ikke mindre end to forsøg på at lave bosættelser i området. I 1897 gjorde de første danske pionerer et forsøg på at kolonisere denne regnvåde, stormfulde og meget isolerede egn.

Og igen i 1910 forsøgte en anden gruppe nybyggere sig. Efter flere års hårdt arbejde måtte begge grupper give op – tvunget af naturelementerne og af omstændigheder, som de ikke havde nogen kontrol over.

Eftersommeren havde budt på godt vejr på hele min tur – og også i Vancouver, fortalte Tage. Men det her var ikke Vancouver, men meget længere nordpå og tættere ved Stillehavet, – og vejrudsigten havde meddelt, at en storm var på vej mod netop det nordvestligste hjørne af Vancouver Island.

Holberg – i ly af Brandes-bjerget

Det overraskede os derfor ikke, at det så småt var begyndt at regne, da Tage og jeg passerede den lille landsby Holberg – opkaldt efter vor berømte digter. Men trods regnen kunne vi skimte toppen af bjergene. Det højeste bjerg måtte være det, der hedder Mount Brandes. Vi fornemmede, at her var meget stille – og meget smukt. Her – ved en fjord omgivet af næsten endeløse skove – flyttede en del af danskerne til, da de måtte forlade Cape Scott. Og trods fiaskoen derude var deres vilje til at klare tilværelsen – og deres hittepåsomhed stadig stor. De levede af skovarbejde og byggede deres huse på tømmerflåder, så hele den flydende by flyttede med, når der skulle skoves i et nyt område langs fjorden.

En lille samling træhuse, en halvtom butik, en café, en skole med 6 elever og resterne af det lange bolværk ved fjorden er foruden skovfirmaets store entreprenør-maskiner det eneste, der findes i Holberg i dag. Nogle af maskinerne bruges til at anlægge og vedligeholde de hullede grusveje, de såkaldte »logging roads«. Mens vi nærmede os parkeringspladsen for enden af vejen, hvorfra der kun er stiadgang til Cape Scott-området, talte vi om, at det måske var veje som disse nylyt anlagte, der kunne have reddet danskerens koloni.

Det begyndte på en solskinsdag

Regnen var taget til, og vi forberedte os på, at vores daglange ekspedition i vildmarken ville blive en våd omgang.

Vi kunne ikke lade være med at snakke om, at det må have været på en af de sjældne solskinsdage, det hele begyndte. Den danske immigrant Rasmus Hansen var i 1894 på fiskeri fra Seattle ombord på skonnerten Floyborg og nåede helt

op til fiskebankerne ved nordspidsen af Vancouver Island. På en af disse ture ankrede han op i en fjord (der senere skulle blive opkaldt efter ham og få navnet Hansen Lagoon), som lå godt i læ for de barske storme, der tit hærger selve kysten.

Rasmus Hansen så ikke bare de store frodige regnskove, men også de brede hvide sandstrande, der dukkede op visse steder på den ellers så barske klippekyst og må have mindet ham om Vesterhavskysten derhjemme.

Han gik i land for at skyde ænder og gæs og opdagede, at der et stykke længere oppe i fjorden var et enestående smukt engområde. Han fik også øje på et par vandløb, der så ud til at være fulde af laks.

Det var kærlighed ved første blik. Her var det sted, han havde været på udgik efter. Rasmus Hansen var oprindelig – efter at have gået på Askov Højskole – som så mange andre danskere emigreret til prærieegnene i det midtvestlige USA. Siden fortsatte han sammen med andre vestpå og slog sig ned i Enumclaw syd for Seattle i staten Washington. Men han havde en drøm om at finde det helt ideelle sted, hvor en gruppe af danske kunne slå sig ned i fællesskab og leve af at dyrke jorden, holde husdyr, gå på jagt og fiske. Nu havde han fundet stedet. Her kunne drømmen virkelig gøres!

Efter sin hjemkomst skrev han straks begejstret til forskellige danskere, han kendte i Midtvesten, for at gøre dem interesserede i sine tanker. Han kontaktede også Dansk Folkesamfund, som havde igangsat andre danske kolonier i USA, senest Dannevang i Texas. Men her var der ingen hjælp at hente. Flertallet i organisationen – anført af N.F.S. Grundtvigs søn, præsten Frederik Lange Grundtvig – var afvisende over for ideen om en dansk koloni på nordspidsen af Vancouver Island. Det ville tage vinden ud af sejlene på andre danske bosættelser, hævdede man.

Men der var andre, der var interesserede, og Rasmus Hansen lod sig ikke slå ud. Sammen med tre venner besigtigede han igen området ved Cape Scott, og det må atter have været en solskinsdag, for de konkluderede i hvert fald, at der ikke blot var billig og god jord at få, men at der også var gode fiskeri- og transportmuligheder (!), og at stedet i det hele taget var egnet for en dansk koloni.

En koloniforening

Der blev nu skrevet flere artikler til de danske aviser og blade i Midtvesten, og der blev også indrykket en annonce i den avis, som mange danske læste, Dannevirke, og overskriften lød: »Indbydelse til det danske Folk i Amerika om at danne en Nybygd ved Stillehavet«. Indbyderne var en »Koloniforening« med Hansen og hans tre venner, Christian Jensen, Peter Thomsen og Nels Nelson, som bestyrelse. Jorden skulle – på særlige vilkår – stilles til rådig-

Nogle af de første danske pionerer. Nederst i midten af billedet (uden hat) ses Nels

hed af regeringen i British Columbia.

Rasmus Hansen kendte helt sikkert til andre kolonier i British Columbia og vidste også, at regeringen havde udpeget det nordligste af Vancouver Island som et muligt område for nye bosættelser. I en henvendelse fra koloniforeningens bestyrelse til indenrigsministeriet i Victoria gjorde man rede for sine planer for kolonien ved Cape Scott. Landbrug og fiskeri skulle være koloniens hovederhverv, og man forestillede sig, at hver nybyggerfamilie skulle have 80 acres skov, som kunne ryddes, – plus en del af den frugtbare eng, Rasmus Hansen havde set ved sit første besøg. For at beskytte engen mod oversvømmelse ved højvande, måtte der dog bygges et dige tværs over fjorden, hvilket man bad om regeringens hjælp til.

Desuden fortalte man om planer om i fællesskab at anskaffe et fartøj, der kunne bringe forsyninger ud til kolonien og føre fisk og landbrugsprodukter fra Cape Scott til markeder i omverdenen.

Regeringens svar var positivt. Det blev aftalt, at en landmåler skulle følge med de første kolonister derop og bl.a. give anvisninger i forbindelse med diget, som regeringen skulle betale Cape Scott-beboerne for at bygge. Desuden skulle der bygges to skoler og ansættes lærere, og regeringen lovede også at anlægge en vej til Cape Scott gennem San Josef Valley, når mindst 75 danskere havde bosat sig i området.

Man havde ikke heldet med sig

Dermed var alt klar til, at kolonisationsforsøget kunne begynde. Rasmus Hansen og Nels Nelson, der vel oprindelig havde heddet Niels Nielsen, sejlede i efteråret 1896 endnu engang til Cape Scott, hvor Nels Nelson byggede en lille hytte af drivtømmer og overvintrede der, mens Rasmus Hansen sejlede tilbage til Seattle for at samle gruppen af nybyggere. Man købte i fællesskab skonnerten Floyborg som forsyningsskib, og den 19. marts 1897 sejlede i alt 25 danske mænd, kvinder og børn nordpå.

Imidlertid røg man lige ind i en voldsom storm. Kysten ved Cape Scott er fyldt med farlige skær og rev, og da skibets ror blev ødelagt, og næsten alle ombord var voldsomt søsyge, er det noget af et under, at det lykkedes den kun 16-årige Lars Jensen at sejle skibet direkte op på stranden i Hansen Lagoon. Floyborg blev slået til vrag, men alle kom fra det med livet i behold.

Man gik straks i gang med at bygge huse, og arbejdet med at anlægge det ca. 800 meter lange dige blev også påbegyndt. Man var klar over, at skulle drømmen om at holde malkekvæg og fremstille mejeriprodukter virkelig gøres, var det vigtigt at beskytte den frugtbare eng mod oversvømmelse.

Da diget var færdigt i 1899 holdt Cape Scott-folkene en stor fest i forsamlingshuset, de havde bygget midt i kolonien. Festen varede til et stykke over midnat, og da man vågnede næste morgen, var diget væk! En storm fra sydøst havde i løbet af natten fuldstændig ødelagt de mange måneders hårde arbejde.

Efter at have sundet sig, gik man i gang med at bygge et nyt dige højere oppe i fjorden. Det blev færdiggjort i 1905, og rester af det kan stadig ses.

Præsten ville ikke blive!

En af dem, der var en nødvendig og uundværlig del af kolonien ved Cape Scott næsten fra begyndelsen, var pastor Jens Mylund Jensen. En præstebolig var et af de første huse, der blev bygget, og her rykkede pastor Mylund ind med sit medbragte orgel. En lille kirke fik koloniens medlemmer også bygget, men det kneb meget for dem at betale præstens løn. Der var simpelthen ingen, der havde ret mange penge i Cape Scott.

Man kunne leve af de laks, torsk og hellefisk, man fangede, og bærrerne og frugterne, man plukkede. Enkelte husdyr betød også, at der var både mælk, kød og æg at få i kolonien. I butikken, som var en slags andels-brugsforening, som Nels Nelson bestyrede, kunne man købe de ting, man ellers havde brug for. Men man havde ikke meget at købe for.

Problemet var, at det var svært at afsætte de fisk, man fangede, og de øvrige produkter, man kunne fremstille. Den vej, regeringen havde lovet at anlægge, lod stadig vente på sig, og det månedlige dampskibsanløb i Fisherman's Bay kunne langtfra dække koloniens transportbehov. Desuden betød dårligt vejr ofte, at båden slet ikke kunne anløbe Cape Scott. Til sidst måtte præsten meddele, at han forlod kolonien. Det fik også andre til at rejse, – bl.a. initiativtageren Rasmus Hansen, der havde fået nok og vendte tilbage til Seattle. Et liv uden åndelig trøst og lederskab var ikke noget for dem. Men flere entusiastiske artikler i de danske aviser i USA betød, at nye kolonimedlemmer blev ved at komme til Cape Scott.

Stier gennem vildniset

Man lavede et lille skibsværft og byggede et lille fællesejet skib, som blev navngivet »Cape Scott«, og man anlagde også stier og småveje rundt i kolonien samt videre gennem det tætte regnskovsvildnis til San Josef Valley 15-20 kilometer fra Cape Scott. Det var hertil, man håbede, regeringen ville anlægge en vej.

Brædder blev hugget til og lagt i den sumpede skovbund, og nogle steder kløvede man store træstammer på langs og lagde dem i forlængelse af hinanden, så man kunne gå på dem.

Det var disse gamle stier, Tage og jeg bevægede os ad, mens regnen silede ned. Hver sommer udfører soldater fra den nærliggende kaserne ved Holberg reparationer, men alligevel fornemmede man stadig, hvilket slid det må have været for nybyggerne at anlægge dem. Vi så spor af bjørne og sørgede for hele tiden at lave støj, som kunne skræmme dem væk. Men tilsyneladende havde bjørnene også rigeligt at gøre med at plukke bær og spise sig mætte inden vinterdvalen. Vi så i hvert fald kun en enkelt, der luntede af sted og forsvandt ind i et krat.

De sorte bjørne har altid været i området, men ligesom de lod os i fred, forstyrrede de heller ikke de danske nybyggere ved Cape Scott noget videre. Der er i hvert fald ingen meldinger om bjørneoverfald eller lignende.

Derimod døde en kun 12-årig dreng af den blodforgiftning, han pådrog sig, da han fik en rift i foden. Det var nemlig midt under en storm, og det var umuligt at få ham bragt til det nærmeste hospital 110 km væk, så drengens liv stod ikke til at redde.

Professoren

I 1899 lavede man – i henhold til aftalen med regeringen – den tomme præsteboelig om til mødelokaler og skole og bød samtidig velkommen til koloniens nye lærer, Carl Brink Christensen. Han var

lidt ældre end de andre immigranter, var efter sigende uddannet fra Københavns Universitet (det passede nu vist ikke!), havde undervist på et college i Iowa og gik derfor under betegnelsen »professoren«. Han blev hurtigt koloniens åndelige leder og primus motor, og han adopterede også tre drenge, han tog sig af. Det var en af dem, William, der døde af blodforgiftning, og hans gravsten kan stadig findes, hvor skolen og lærerboligen i sin tid lå.

En af dem, der voksede op i Cape Scott, Petra, som var datter af Nels Nelson, har i sine erindringer fortalt, at...

»De, der kom til Cape Scott, havde en ide om, at det skulle være et lille stykke Danmark langt væk hjemmefra. I det store og hele var de vældig rare mennesker. Drømmere? Idealister? Nej, kun min far og måske professor Christensen. Men kolonisterne kunne ikke opretholde en realistisk forbindelse til resten af verden. De var taget lige op til Cape Scott og havde isoleret sig der. Det var det, der betød koloniens endeligt.«

Trods professor Christensens gentagne henvendelser til regeringen om at leve op til løftet om at få bygget vejen til Cape Scott, lykkedes det nemlig ikke. Politisk set var det meget turbulente tider i B.C., hvor regeringsmagten på blot to år skiftede ikke mindre end fire gange. Og dels følte de nye regeringer sig ikke bundet af gamle løfter, og dels havde folkestemningen vendt sig imod etniske kolonier. Man var bange for, at man ikke kunne fastholde provinsens britiske præg, hvis man gav danskere og folk af andre nationaliteter lov til at bosætte sig i grupper, hvor man – uden ret megen kontakt med omkringboende – kunne holde fast ved sit oprindelige sprog, kultur og religion.

Farvel til Cape Scott

I 1907 standsede dampskibsselskabet anløbene af Cape Scott. Samtidig gav regeringen lov til, at alle interesserede af alle nationaliteter kunne få gratis jord i Cape Scott-området. Og vejen derop var stadig ikke bygget!

Det betød den endelige undergang for danskerkolonien. Men trods al modgang forsøgte man at holde modet oppe til det sidste. På en udflugt kort før »lukketid« lod hele gruppen sig fotografere af profes-

sor Christensen, og der er trods alt håb i deres øjne og smil at spore i de vejrbitte og ellers så alvorlige ansigter.

»Professoren« selv flyttede til Vancouver og var på sine ældre dage med til at grundlægge den danske kirke der, men mange af Cape Scott-nybyggerne slog sig som nævnt ned i Holberg, der dog aldrig blev nogen egentlig dansk koloni, men derimod udviklede sig til at blive verdens største flydende »logging-camp«.

Enkelte danskere var med i den gruppe, der senere gjorde et nyt forsøg på at kolonisere Cape Scott. Tage og jeg fandt bl.a. et skorstensrør, en kaffekande og andre metaldele på det sted ved San Josef River, hvor Henry Ohlsen havde sit hjem og den butik, der leverede forsyninger til dette andet kolonisationsforsøg. Slyngplanter, store træer og tæt krat har nu næsten slettet sporene af det, der engang var idealistiske danske nybyggeres hjem.

Tilbage er enkelte sammensunkne og halvrådne bygninger, et par gravsten, nogle rustne landbrugsredskaber og forskellige metaldele samt hegnspæle og spor af diget, der skulle gøre engen ved verdens ende til paradys på jord.

Men tilbage er også historien om en gruppe danskere, hvis drømme, ukuelige energi og mod og hårde slid førte dem til dette uvejsomme område i et forsøg på at tæmme vildmarken. I Cape Scott-sangen, som professor Christensen havde skrevet på engelsk, lød det bl.a.:

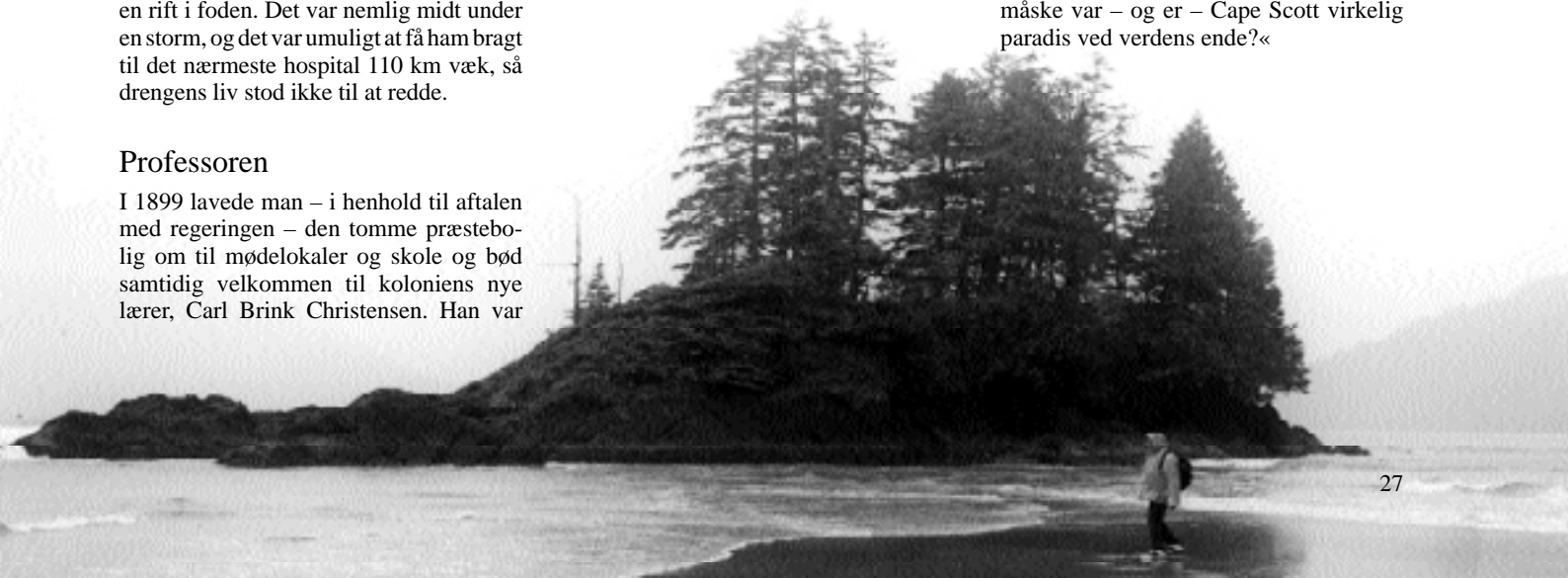
Der er et land, som har ventet så længe på at blive tæmmet af stærke mænd med mod...

Kunne vi blot komme til at eje dette land og gøre det til Edens have, og ville heldet også tilsmile os, da vil fremtiden blive lys for Cape Scott...

En vej dertil ville have ændret alt. Men sådan skulle det ikke være. Alligevel er det, som om disse nybyggeres ånd følger en, når man vandrer på de bløde bræddelagte stier rundt i området i dag.

Og mens det silede ned, og det plaskvåde tøj klæbede til kroppen, og regnskovens grønne frodighed i al sin uberørte skønhed lukkede sig omkring Tage og mig, strejfede den tanke os:

»Måske havde de alligevel ret? De, der kom til Cape Scott havde en ide om, at kolonien skulle være et dejligt lille stykke Danmark langt væk hjemmefra. Og måske var – og er – Cape Scott virkelig paradys ved verdens ende?«

Grambogård anno 2000

VIRKSOMHEDSPORTRÆT

Grambogård var indtil for få år siden en traditionel kvægbedrift blandt mange i Danmark.

I 1988 etablerede Anne Grete og Bjarne Pedersen sig på Grambogård. På daværende tidspunkt fandtes der ikke dyr på ejendommen. Efter nogle få måneder fandt Bjarne et par besætninger af rød Dansk Malke race, som passede til at avle videre på. Dyrene ankom, og blev bundet i rækker, som stalden nu var indrettet til. Tiden gik, og der blev produceret mere og mere mælk, og forholdene var efterhånden ved at blive lidt trange. Derfor besluttede Anne Grete og Bjarne, at der måtte udvides, hvis en fortsat ekspansion skulle være mulig. Man besluttede at etablere en dybstrøelsesstald, som var færdig til brug i 1994. Efter en vis indkøring blev de da også meget glade for det valg, de havde truffet.

Tiden gik med pasning af køer og marker, og i det hele taget var der nok at lave. Det bevirkede da også, at Grambogård var med fra starten, da man besluttede at udvide et allerede eksisterende samarbejde på jordsiden. Skovstrup Jordbrug I/S er et jordbrugsselskab, som blev dannet i efteråret 1997 og er ejet af fem lokale landmænd. Deltagelse i dette selskab medvirkede til, at der blev mere tid til at tænke i andre baner.

I mellemtiden var Nina og Bernt Stærke flyttet på Grambovej, og de fik ofte deres gang på Grambogård især i travle tider, hvor der kunne gives en hånd med. Bernt Stærke var uddannet mejerist, og det var umuligt at en mejerist og en landmand kunne arbejde og være sammen uden at samtalen en gang imellem faldt på produktion fra jord til bord.

Efter mange overvejelser gennem flere år

blev det imidlertid besluttet at et koncept med landbrug og et gårdmejeri skulle afprøves. Det lokale pengeinstitut blev kontaktet, og her var man meget positive, så denne meget vigtige del af processen blev heldigvis klaret uden problemer. Med Totalbankens accept gik man igang med projektet.

Bernt Stærke sagde sit job på Lactosan op, og startede med ombygning af de gamle kalvestalde til mejeri og hvad der ellers hører med til en sådan produktion. Ombygningen foregik dels med fremmed entreprenør og dels med egen arbejdskraft. Medens opbygningen af mejeriet stod på blev slagterforretningen i Tommerup til salg, og efter flere overvejelser mente man, at den ville passe perfekt ind i et fuldstændigt jord-til-bord koncept, og den blev derfor erhvervet. En af de vigtige faktorer her var, at slagter Allan Krog gav

tilsagn om, at han ville stå for den daglige ledelse af Grambogård Slagteren. Pr. 1. januar 1999 startede slagtingerne. Den 14. januar 1999 åbnede butikken i det nye regi, og siden er det gået slag i slag. Der er senere udvidet med et helt nyt pølsemageri og pr. 4. oktober 2000 er butikken udvidet væsentligt, samtidig med at der er lavet faciliteter til pølse- og ostefade, og smørrebrød ud af huset. Slagterparret Lisbeth Lundsgård og Allan Krog har lagt et rigtig godt og enormt stykke arbejde for dagen. Derfor er det naturligt nok, at de fra 1. maj 2000 er blevet medejere af Grambogård Slagteren.

Der er idag ansat 6 fuldtidsmedarbejdere og nogle deltids hos Grambogård Slagteren. På mejeriet fortsatte byggeriet, og det stod klar til produktion første dag d. 7. april 1999. Der var i mellemtiden lavet aftaler med »Magasin Mad og Vin« på Kgs. Nytorv, i Lyngby, Århus og i Odense om at aftage frisk mælk hver dag. Hertil ost, smør og især kalvekød.

Siden hen er kundekredsen udvidet væsentligt, og en af de store aftagere er »Carl Hansen Æg og Ost« fra Tommerup. Et andet forretningsområde er blevet restaurationsbranchen, især i København. Siden starten har tingene hele tiden udviklet sig, og det ikke mindst takket være den store opbakning, som den lokale befolkning har

vist.

En af de næste store beslutninger var at få etableret en griseproduktion, der kunne leve op til de samme krav, som vi stiller til kvægproduktionen. Der blev i efteråret 1999 en gård til salg i Frøbjerg, som efter ombygning kunne honorere kravene, og den blev så erhvervet af Anne Grete og Bjarne Pedersen, og således primo

januar 2000 kunne de første Grambogårdgrise slagtes. De sælges idag delvis hos Grambogård Slagteren og delvis en gros. Grambogård Mejeri og Slagteri er nu – efter ca. 18 måneder ved at være på skinner. Det skyldes ikke mindst det store stykke arbejde, der er præsteret af både naboer, venner, familie og gode engagerede medarbejdere.

De gjorde Tommerup kendt

ÅRETS SPORTSPRÆSTATION

Hvert år uddeler Lions Club Tommerup en pokal samt en check – i år på 5.000 kr. for en fortjenstfuld indsats inden for sportens verden. Valget er faldet på Tommerup Håndboldklub. Efter nogle lidt magre år er klubben igen på vej op. Klubben ligger i toppen af Danmarksserien og nåede 1/8-finalerne i Landspokalturneringen, hvor holdet tabte til DM-sølvvinderne fra Virum-Sorgenfri efter en flot indsats.

Det hele startede på en mark i Verringe i slutningen af 1930'erne, da karlene i Gymnastik- & Skytteforeningen om sommeren fik lyst til at prøve det »nymodens« håndboldspil. Men først efter krigen steg interessen for spillet, og der går endnu ry om de drabelige håndboldkampe, der blev spillet med rivalerne fra Frøbjerg ved amtsstævnerne.

Flere og flere blev grebet af håndboldspillet, og efterhånden som antallet af udøvere steg, blev der også om vinteren afviklet indendørsstævner. Den daværende træhal på Frøbjerg Bavnehøj blev skueplads for utallige børne- og seniorkampe i 1950'erne, hvor et medlevende publikum ofte fyldte den store hal.

Og karlene fra Verringe blev kendt i vide håndboldkredse. De trænede i sene aften-/nattetimer i Assens eller Haarby og deltog med stigende succes i turneringer. Da Tommeruphallen blev bygget i 1967, betød det et fantastisk fremskridt for den lokale håndboldsport. Børn og voksne strømmede til træningstimerne, og for håndboldklubbens flagskib herreholdet betød det i 1972 for første gang oprykning til 3. division, og senere i 50'erne lå klubben placeret i toppen af 2. division og det

bedste damehold spillede i 3. division. Men det blev trange tider for Tommerup's håndboldsport, der i 1990'erne kæmpede hårdt for at overleve. Nu er lykken atter vendt, og her ved starten på et nyt årtusinde ser fremtiden lysere ud.

Den 7. sept. 2000 blev der tilføjet endnu et stykke til Tommerup Håndbold Klub's snart 100-årige historie. I den landsdækkende LP-turnering SUPER BRUGSEN CUP var klubbens bedste herre for første gang nået til 1/8-finalerne, hvor sidste års sølvvindere i danmarksturneringen Virum-Sorgenfri HK med alle de fra TV så kendte spillernavne var trukket som modstander.

Der var lidt mere spænding på end sædvanligt, da holdet løb på banen og blev præsenteret for de ca. 500 tilskuere. Ikke kun de tre unge spillere Morten Nielsen og debutanterne Simon Henriksen og Mads Hovgaard stod over for en stor oplevelse. Det er heller ikke hver dag, Tommerup HK's rutinerede anfører Anders Nielsen foran TV-kameraet kan trykke landsholdets anfører i hånden, inden kampen fløjtes op.

Og Tommerup-holdet gik uimponeret til opgaven og leverede en flot indsats. Udskiftningsleder Lars Brønserud havde ingen problemer med at motivere spillerne til at yde deres bedste. I forsvaret blev der kæmpet forbilligligt foran spillende træner Jens Bøye, som gang på gang præsterede klasseredninger i målet og kun en enkelt gang ved straffekast sidst i kampen overlod skuepladsen til 2. keeper Thomas Rheinholdt. Playmaker Thomas Hestelund byggede klogt angrebsspillet op, og når der ikke blev afsluttet med

hvinende langskud af Kenneth Sterregaard eller Mads Jørgensen, blev bolden elegant spillet ind til enten Sonny Christensen på stregen eller ud til fløjspiller Henrik Nielsen. Med en reducering til slutresultatet 20-27 sluttede Søren Tagge håndoplevelsen i Tommerup, hvor kampens modstander efter kampen uddelte roser til Tommerup HK, der havde et højere niveau end forventet. Et flot skulderklap til danmarksserieholdet, som med en enkelt undtagelse alle har startet deres håndboldkarriere som børn i Tommerup HK.

Og netop børnene tegner fremtiden i håndboldklubben, der kan glæde sig over en stor tilgang de sidste par år af både pige- og drengespillere. Med en stab af dygtige erfarne trænere og ledere og et ungt herrehold på vej opad, er Tommerup HK gået ind i det nye årtusinde.

Tommerup HK: Jens Boye, Thomas Rheinholdt, Søren Tagge, Simon Henriksen (debutant), Anders Nielsen (anfører), Mads Jørgensen, Mads Hovgaard (debutant, syg ved fotografering), Kenneth Sterregaard, Sonny Christensen, Henrik Nielsen, Thomas Hestelund, Morten Nielsen.

Træner: Jens Boye
Udskiftningsleder: Lars Brønserud
Holdleder: Hans Kingo

USA - i stort og småt

Jul i Tommerup har hvert år haft en artikel skrevet af et ungt menneske, som på een eller anden måde har begivet sig ud i den store verden. I år skriver jurastuderende Line Holdgaard om en tur til USA, hvor hun er hjælper for en studiekammerart med muskelsvind. Artiklen kan sammenholdes med pastor Svend Faarvangs artikel om sin tur til USA. To generationers syn på dette store land over there.

Jeg havde netop overstået juridisk grunduddannelse. Udlængslen havde meldt sig. Der måtte ske noget nyt; nye oplevelser, nye steder, nye udfordringer. Lene skulle på udveksling som et led i hendes engelskstudie. Til det skulle hun bruge tre hjælpere, som var med på at kaste sig ud i noget, ingen helt vidste hvad ville indebære. Hun har muskelsvind og har brug for hjælp døgnet rundt. Vi blev enige om at give vores venskab en oplevelse for livet.

Ankomsten af et nyt årtusind var knap nok gået helt op for de fleste. Og nogle mumlede stadig om år 2000-problemer da Lene, Iben og jeg satte os i flyet til USA for at udforske et land, vi allerede følte, vi kendte.

Miami University (MU) i Oxford, Ohio.

Nej, vi var ikke i Florida, der er ikke varmt hele året, der er ingen strand og ingen strandløver – men de havde lækre biler.

Når man kommer til Oxford er man ikke i tvivl om, at byen er opstået pga. af universitetet og ikke omvendt. Direkte oversat er MU kendt for at være »et universitet midt i en majsmark« – for man skal køre langt – også for at købe en bil, så man kan køre ud af Oxford. Alle i Oxford lever af MU og de studerende – på den ene eller den anden måde. Deres begejstring for de studerende på MU er ca. den samme som en hvilken som helst vestjysk ferieby's begejstring for tyske turister. De hader deres tilstedeværelse men elsker de penge de kommer med.

MU er et af de ældste offentlige universiteter i USA (1809). Hvad bringer det af udfordringer for Lene, der sidder i en elektrisk kørestol på 150 kg – og for dem, der skal sørge for, at hun ikke går glip af noget? I USA er det vedtaget ved lov, at alle skal have lige fysisk adgang til alle offentlige bygninger, også uddannelsessteder. Alligevel virkede det lidt overdrevet for mig, der ikke til daglig

har problemerne inde på livet, at MU har en fuldtidsstilling med titlen »disability resources« udelukkende med det formål at sikre, at universitetet ikke forskelsbehandler folk med fysiske handicaps. Men vi havde heller ikke mange problemer i den retning mens vi var i Oxford.

Jeg søgte i stedet min udfordring i klasseværelserne på universitetets Political Science department (institut for Statskundskab). For første gang i mit liv, studerede jeg udelukkende for min fornøjelses skyld. Det var en fryd at skulle studere og lære alene fordi jeg havde lyst og fuldstændig ud fra et ønske om at vide noget om det, jeg valgte at studere. Og ikke at behøve at bekymre sig om, hvilke følger det ville få i fremtiden. At læse international politik i USA var en stor udfordring, især når man kommer med den overbevisning, at Danmark – eller i hvert fald Europa – faktisk gør en forskel i det store billede. I løbet af mine fire måneder i et amerikansk klasseværelse, opbyggede jeg mig en væsentlig selvironisk distance til min egen nationale selvhøjtidelighed.

Bekendtskabet med den amerikanske collegeånd var som en rejse ind i de bedste ungdomsserier fra TV. De fleste boede på, eller lige omkring skolen og mødes ofte i de store cafeteriaer, får pommes frites og cola og diskuterer store og små problemer, med timerne, med værelseskammeraten og især med det modsatte køn. Den første store oplevelse af selvstændighed og ansvar, men godt beskyttet af universitetets utallige kontrol- ordninger og hjælpeprogrammer, der bl.a. er skabt for at berolige de bekymrede forældre, der betaler. Den eneste måde at lære sin egen situation at kende på, er at tage væk, og få sat den lidt i perspektiv.

Vores første, store forhindring var manglen på offentlige transportmidler til og fra Oxford. Vi kunne ikke en gang komme ud af byen for at kigge på en bil. Og da det endelig lykkedes os, at finde en vej ud af byen, så skulle vi jo også gerne ligne et par piger, der godt ved hvordan man køber brugt bil i en mellemstor by i »The Mid West«. Om dét lykkedes vil jeg lade andre om at vurdere. Det vigtigste for os var, at vi

fandt en bil, og den lod sig overtale til transportere os godt 13.000 miles (ca. 20.000 km) rundt i USA i løbet af sommeren.

Overtale lyder måske mærkeligt i forhold til en bil, men jeg tror det er blevet tid til at præsentere Piglet (navnebror til Grisling fra Peter Plys). Piglet levede, i hvert fald mht. farven fuldt op til sin navnebror. Vores bil var lyserød og mørkerød. Jeg kan ikke sige andet, end at som forældre til grimme børn elskede vi Piglet med alle dens særheder og især dens egenrådighed. Noget jeg vender tilbage til senere.

Roadtrip USA

Opholdet på Miami University gik alt for stærkt. Men alligevel var de sidste dage i Oxford præget af en altoverskyggende trang til at komme i gang med næste kapitel af den fortælling vi var i gang med at opleve. To en halv måneds rundrejse bredte sig ud for vores fødder da de sidste eksaminer var afleveret. 73 dage, 35 stater, 13.000 miles af støvede landeveje i Piglet, tæt sammen tre, fire fem tøser. Det var fantastisk.

En køretur gennem USA er et bombardement af oplevelser af enhver slags. Stor-slåede øjeblikke og bekræftelse til nogle af de fordomme og drømme Hollywood har skabt gennem vores barndom og teenage år. Det er mærkeligt men fantastisk at opleve et land, man allerede synes, man kender ret godt. Noget andet, der gjorde køreturen i USA til noget særligt var, at Lene og jeg var på roadtrip med vores mødre.

Efter af have oplevet hvad det vil sige at bo i et lille amerikansk samfund – som selvfølgelig ikke var helt almindelig – gav det et spændende perspektiv at komme ud og kigge på alt det, der lå udenom. Vi kørte med uret i en stor cirkel rundt om USA's midte, uden helt at have fastlagt, hvordan vi kom frem, og hvor vi ville ende, men der er visse fantastiske oplevelser og pudsige steder man SKAL have med, når man er »over there«.

Suset fra den virkelige verden

Den korte, stille tur langs Vietnamuren var det første store sus. Det er let at blive grebet af den store stemning af respekt og national næstekærlighed, der ligger som en varmt tæppe omkring Vietnam Muren. Det var svært at holde tårerne tilbage, mens jeg betragtede en fyr på min egen alder gå søgende langs den uendelige række af navne, der vidner om drenge, der mistede deres liv og deres fremtid af en grund ingen rigtig kender. Han fandt sin fars navn, og kunne kun fortælle bogstaverne i muren om alle de følelser og den respekt han havde for en far han aldrig har kendt. Og så er det jo heller ikke i hvilken som helst hovedstad man oplever Bill Clinton jogge.

For enden af Blue Ridge Parkway ligger et Cherokee indianereservat. Den stamme har aldrig kommunikeret via røgsignaler, eller gået med fjerdragter i lange rækker hen over prærien. Alligevel kunne vi købe morkasiner, fjerdragter og fredspiber i samtlige souvenirboder af en stor-smilende kineser. Og bagefter fortsatte ind på et af de mange kasinoer, der er et af reservaternes største indtægtskilder. Var grunden til, at indianerne skulle have deres eget land, at de skulle prostituere sig selv og den del af deres (eller nogle andres) kultur, som sælger mest souvenir?

Solopgang og solnedgang over Grand Canyon var fantastisk, men mørket var uovertruffent. Stjernehimlen over mig, det uendelige mørke fra kløften under mig og trommerytmen – en indianerstammes (rigtige) ritual – fyldte natten med en stemning af magi og vægtløshed. Hvis jeg nogensinde har troet, jeg kunne flyve, var det i det øjeblik.

I en anden solnedgang, et par uger senere, kaldte vi vores indre Al Capone frem, da vi blev fragtet ud, som dagens sidste hold fanger på Alcatraz, det gamle flugtsikre fængsel midt i San Francisco bugten. Efter braget af 274 celledøre der bliver lukket for natten kl. 18, var der kun mørket, ensomheden, fortrydelsen og larmen af lystigt liv i San Francisco til at erindre én om, at selv om der var rarere steder at være, var det umuligt at komme derfra.

En uges kørsel over prærien og gennem nogle af USA's smukkeste naturområder giver en god fornemmelse af det enorme land, vi snoede os igennem. Det var en gang imellem ulideligt at sidde alle de timer i en varm bil. Til gengæld oplever man hvordan omgivelserne ændrer sig, og hvilke forskelligheder landet rummer – hvad det vil sige at være i et land på størrelse med Europa. Det er lidt lettere

at forstå, at dem i Alabama mod syd ikke tænker, lever og opfører sig helt som folk i Idaho mod nordvest. Man kan se mange store linier i den amerikanske livsstil fra et bilvindue, men nogle af de bedste nuancer kom frem når Yoon og jeg spændte rulleskøjterne på og forvildede os ud i forstæderne og langs de populære motionsstier i storbyerne. Det sidste er en oplevelse af en motionskultur, som jeg ikke har oplevet andre steder.

Det lykkedes en gang imellem alle fire-fem piger at blive enige om, hvad vi gerne ville opleve, hvor langt vi ville køre og hvor vi skulle spise, men det var ikke altid os, der fik det sidste ord i diskussionen. Piglet viste sig at være en anstændig dame, der ikke brød sig om at blive hundset med. Gennem store dele af turen satte hun fartgrænsen på 50 mph, og hver gang vi synes det skulle gå lidt stærkere, eller vi skulle lidt højere op, overophedede bilen og der blev tid til at strække benene, skrive postkort, og hvad vi ellers kunne finde på at få tiden til at gå med. Efter to en halv måneds tæt bombardement af oplevelser var det svært at mobilisere iveren efter oplevelser, da vi kørte ind til New York, turens sidste stop. Men når 5th Avenue brager på begge sider af en, kan man slet ikke lade være med at hoppe af begejstring og hungre efter at være en del af den hektiske, evigt forandrende by. Det var fantastisk at opleve at ingen er mere hjemme end andre. Alle hører til i New York. Det er fuldt berettiget når New York betragter sig selv som »verdens hovedstad«.

Nostalgi for globetrottere

Selv om man prøver at opleve USA som det kommer til en, gik der ikke længe før

turens mest brugte sætning var: »det er li' som på film«. Og en gang i mellem falder man også for fristelsen til selv at opsøge de oplevelser.

Vi blev ved minderne fra gode oplevelser foran fjernsynet, da vi fantaserede fornemme sydstatsfruer frem i gaderne i Charleston og bagefter levede vores indre sydstatsfruer ud på verandaen til hovedbygningen af den plantage, hvor kvinderne i serien Nord og Syd sad og ventede på, at deres helte skulle vende hjem fra borgerkrigen.

I Savannah ville vi gerne have siddet på den bænk, hvor Forest Gump sad og funderede over, at livet var som en æske fyldte chokolader, men måtte nøjes med at kigge. Og ved Lake Lure måtte vi endda selv skabe billedet af Patrick Swayze, mens vi mindedes hvordan Johnny lærte Baby at falde i vandet på en måde, så han fik lyst til at kysse hende i »Dirty Dancing«.

Sidste stop på min mors del af turen var Memphis. Det næstsidste var Toledo, Elvis Presley's fødeby. Tænk at være vidne til at ens mor genoplever sin ungdom. I Memphis opstod den musik min mor dansede til, da hun var ung. Min mor har altid hårdnakket påstået, at Elvis ikke rigtig var hende. Men – mellem os sagt – efter at have set hende komme ud fra Graceland med dét udtryk i ansigtet, så får hun svært ved at overbevise mig igen. Og det kan godt være, at hun ikke ejede en Elvis-plade i sin ungdom, men jeg ville lyve hvis jeg påstod, at hun var ligeglad med, om hun fik sin nyhvervede CD med hjem, da flyet lettede fra Memphis. Det er vel aldrig for sent at forsøge at rette op på de fejl man begik, da man var ung og uerfaren.

I drømmenes by, Los Angeles, flimrede

filmklippene videre, mens vi slentrede ned af »Walk of Fame« og fandt stjernerne for dem, der har hængt på vores vægge, og dem der ville hænge der nu, hvis ikke forfængeligheden havde taget over. Her lærte vi også, at Disneyland virkelig er »the Happiest Place on Earth« – hvilket andet sted kan man få voksne mennesker til at stå i kø i 45 minutter for at blive fotograferet med Peter Plys og hans venner? »Det var det værd!!!«

Personlige udfordringer?

Allerede inden vi tog hjemme fra havde især Lene gjort sig nogle store overvejelser om, hvordan det ville være at være turist på fire små hjul. Jeg ville lyve, hvis jeg påstod, jeg ikke på noget tidspunkt, i en stille stund, en sen natte time ikke havde overvejet, hvor bøvlet det ville blive at komme hele vejen rundt i det store land, med kørestol osv. Men det skulle vise sig, at være lettere end at tage på Shopping i Holstebro.

Som sagt er det ulovligt at gøre livet besværligt for nogle, der ikke har det meget nemt i forvejen. Og når det kommer til private, politisk korrekte pengemaskiner, ville det være skammeligt ikke at takke Disney for hans positive særbehandling af handicappede – med de køer, ville vi ellers have betalt en hel uges entre. Alt det gjorde selvfølgelig turen lettere end frygtet, og det var overskueligt at løse de få problemer der opstod, især da vi kom sydpå, og når vi bevægede os udenfor turismens hovedstrøg. Men vigtigst af alt er Lenes positive og stædige holdning til livet. Det drejer sig ikke om, hvad kørestolen kan, det drejer sig om, hvad Lene vil.

